

Statenvertaling in de 21^e eeuw

De HSV op de
keper beschouwd

• door L.M.P. Scholten

Interviews met de
predikanten
ds. J.M.D. de Heer
ds. M.A. Kempeneers
ds. A. Kort
ds. P. Korteweg

• door L.J. van Belzen en J. de Koning

gereformeerde
BIJBELSTICHTING

1e druk: 2011

2e druk: 2011

© 2011 Gereformeerde Bijbelstichting
Nijverheidstraat 21
4143 HN Leerdam
Postadres: Postbus 168
4140 AD Leerdam
T (0345) 61 01 55
F (0345) 61 06 96
E info@gereformeerdebijbelstichting.nl

Gironummer 1.355.824

t.n.v. penningmeester GBS te Leerdam

Statenvertaling in de 21^e eeuw

De HSV op de keper beschouwd

• door L.M.P. Scholten

Interviews met de predikanten

ds. J.M.D. de Heer

ds. M.A. Kempeneers

ds. A. Kort

ds. P. Korteweg

• door L.J. van Belzen en J. de Koning

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING - LEERDAM

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF	4
DE HSV OP DE KEPER BESCHOUWD	7
• door L.M.P. Scholten	
I Het probleem aangegeven	9
II Vertaalprincipes HSV getoetst	17
III Theologische verschillen gewogen	28
IV Conclusie	40
INTERVIEWS MET PREDIKANTEN	43
• door L.J. van Belzen en J. de Koning	
“Verantwoord omgaan met geschenk van Gods genade” (Ds. J.M.D. de Heer)	44
“Met de Statenvertaling een Boek in handen, waarvan je mag zeggen: Zo spreekt de HEERE” (Ds. M.A. Kempeneers)	52
“In hetgeen God mij leerde, was voor mij niets onduidelijk meer” (Ds. A. Kort)	59
“In een bijbelvertaling moet het spreken Gods tot uitdrukking komen” (Ds. P. Korteweg)	65
ENKELE VOORBEELDEN VAN TEKSTVERSCHILLEN TUSSEN DE STATENVERTALING (SV) EN DE HERZIENE STATENVERTALING (HSV)	71

WOORD VOORAF

Leerdam, juni 2011

Geachte lezer(es),

Als bestuur hebben we besloten een eenvoudige brochure het licht te doen zien en aan te bevelen bij onze achterban en donateurs. Daarbij ligt het accent op het feit hoe de verschijning van de HSV en de berichtgeving daarover bij hen ontvangen is. Dat komt tot uiting in de vier interviews met vier predikanten vanuit verschillende kerken. We willen hen hartelijk bedanken voor hun medewerking aan deze brochure. Dat geldt tevens voor allen die hebben willen meewerken aan het tot stand komen van deze brochure. Daarbij denk ik met name aan de oud-directeur van onze stichting, de heer L.M.P. Scholten.

Onze doelstelling was niet een wetenschappelijk studiewerk uit te geven, maar enkele eenvoudige artikelen, met een aantal voorbeelden en achtergronden waar we van uitgaan. Nochtans zijn we van mening dat wat geschreven is terecht is en de toets der kritiek kan doorstaan.

We gaan uit van de Statenvertaling, gelovend dat de Schrift in de oorspronkelijke talen geïnspireerd is door Gods Heilige Geest. We gaan niet in op de Statenvertaling en haar ontstaan. Eerdere publicaties vanuit onze stichting hebben dat uitvoerig beschreven.

We wijzen deze nieuwe vertaling af. We signaleren het gevaar van precedentwerking en verdere afwijkingen van het reformatorisch erfgoed in dezen. Een verdergaande aanpassing aan het toekomstige taalgebruik en taalkleed is niet ondenkbaar. We vragen ons ook af wat in feite de wezenlijke doelstelling is van hen die deze vertaling wilden. Wat bewoog hen feitelijk? We kunnen in een 'woord vooraf' niet op alle zaken ingaan. Wel stellen we dat we met vrijmoedigheid de Statenvertaling als getrouwe weergave en overzetting van de Schrift in de Nederlandse taal handhaven vanuit eerbied voor de grondtekst, vanwege het aroma van de Statenvertaling, vanwege de kerkelijke uitleg in de kanttekeningen, en de taal die we vinden in de confessies en andere geschriften van godzalige leraars. We betreuren het dat deze nieuwe vertaling als een splijtzwam werkt.

We gaan ook niet uit van een tekstherziening vanuit nieuwe inzichten en kennis van de grondtalen van de Bijbel. We gaan evenmin uit van herziening van de tijdbetrokkenheid van de bijbelse context. Dan denken we nog niet eens aan de vele overbodige wijzigingen die aangebracht zijn en de overdrevenheid waarmee sommigen de 'onverstaanbaarheid' van de Statenvertaling kenschetsen.

Met vrijmoedigheid bevelen we jong en oud aan om de Statenvertaling, zoals we die nu hebben, te blijven gebruiken. Moge het zijn met de bede van Psalm 43 vers 3: 'Zend, Heer', Uw licht en waarheid neder...' Heilige de Heere Zijn Woord, ook in de vertaling zoals die thans als Statenvertaling bij ons bekendstaat en in gebruik is. Bij 'gebruik' denken we aan persoonlijk gebruik, aan het gezinsgebruik in de huisgodsdienst, aan het gebruik in de scholen en in de gemeenten. Dat we alzo in af- en afhankelijkheid in dezen ootmoedig mochten wandelen. Dat ook onze kinderen de 'tale Kanaäns' zouden mogen verstaan en geheiligd krijgen aan hun harten en levens, gelijk de kamerling uit Handelingen 8 door Gods Geest bediend werd.

Namens het bestuur van de GBS,

Ds. Tj. de Jong, tweede voorzitter

STATENVERTALING
IN DE
21^e EEUW

DE HSV OP DE KEPER BESCHOUWD

• door L.M.P. Scholten

De Statenvertaling is een monument. Uit de bloeitijd van de gereformeerde theologie. Wij hebben haar lief om de principes die erachter liggen. De eerbied voor het Heilige Woord van God. De begeerte om, zoals Bogerman het uitdrukte, God te laten spreken in onze Nederlandse taal. De wetenschap dat de Heilige Schrift geïnspireerd is door de Heilige Geest, van woord tot woord. Daarom is deze vertaling zo nauwgezet. De vertalers waren ervan doordrongen dat elke letter belangrijk is. Dat het er niet alleen om gaat wát er staat, maar ook hóe het er staat.

Daarbij waren het mannen van erkende wetenschappelijke reputatie en tegelijk bekend om hun godsvrucht. De Statenvertaling is niet onfeilbaar, maar wij voelen wél dat deze vertalers in dit werk verlicht zijn door Gods Geest. Hun werk was feilbaar mensenwerk, maar wel mogen wij zeggen dat het een vertaling geworden is naar de zin en mening des Geestes.

I – HET PROBLEEM AANGEGEVEN

Maar velen zeggen: De Statenvertaling is zo moeilijk.

En laten we ons daar toch vooral niet van afmaken met het woord van de apostel dat de natuurlijke mens nu eenmaal niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn (1 Kor. 2:14). Want Paulus spreekt daar over een niet-begrijpen dat voortkomt uit de hardigheid van het onherboren, vijandig hart. Als Gods Geest er niet aan te pas komt, blijft de Schrift geestelijk gezien voor ons een gesloten boek. Zelfs de beste vertaling kan dat niet oplossen. Maar over dát niet-begrijpen gaat het hier niet. Wanneer men zegt dat de Statenvertaling zo moeilijk is, bedoelt men de moeilijke verstaanbaarheid van het taalgebruik in een vertaling.

Moeilijke woorden. Woorden die helemaal onbekend geworden zijn. Onbegrijpelijke woorden. Of woorden die wij nog wel kennen, maar die in de tijd van de Statenvertaling blijikbaar iets anders betekenden.

Het is ook niet alleen een kwestie van moeilijke woorden. Dat is nog wel met een verklarende woordenlijst op te lossen. Maar het probleem betreft niet minder de moeilijke zinsbouw. Ingewikkelde zinnen met lange bijzinnen. Constructies met naamvallen, van 'des' en 'der' en 'den', die wij in de gewone taal niet meer gebruiken.

Moeilijk allemaal.

Alweer, wij kunnen ons daar eenvoudig met een paar opmerkingen van afmaken. Het is zeker een feit, dat hoe meer men aan de Statenvertaling gewend is, hoe minder moeite men heeft met de taal. Wie wijst op geestelijke luiheid en gemakzucht (men wil zich niet meer inspannen), legt de vinger inderdaad op een zere plek. Maar wie dan de armen over elkaar slaat met de gedachte het goed gezegd te hebben, maakt zich op zijn beurt ook te gemakkelijk van het probleem af. Er is meer aan de hand.

De klacht over de moeilijkheid van de Statenvertaling is niet van vandaag of gisteren. Zij klonk al honderd jaar geleden. De klacht is nog veel ouder, zelfs al in de 17^e eeuw; we zullen dat nog nader bezien.

Maar ze werd luid in de 20^e eeuw. De meesten van die klagers zijn inmiddels allang overgestapt op een andere vertaling. Wie geen binding voelde aan het

– om het zo maar even uit te drukken – geestelijke klimaat van de Statenvertaling, en vond dat de bijbelvertalers van deze tijd het minstens zo goed konden en misschien nog wel beter, ging over naar nieuwere vertalingen. Anderen zeiden: Wij willen vasthouden aan de Statenvertaling, maar de tekst vraagt wel om een grondige herziening, zodat ze voor ons en voor onze kinderen begrijpelijker wordt. De hand werd aan de ploeg geslagen en in december 2010 is het resultaat aan kerkelijk Nederland gepresenteerd: de Herziene Statenvertaling (HSV).

Taalbarrière

Alvorens deze HSV te beoordelen, willen we eerst waarschuwen dat wij geen struisvogels mogen zijn die de kop in het zand steken en dan denken dat er niets aan de hand is.

Wie een beetje zijn mensen kent, weet dat er een taalbarrière is tussen de Statenvertaling en ... – nu hebben we het nog maar niet over buitenkerkelijken, neen, nu denken we aan onze eigen mensen. Leg het oor maar eens te luisteren, als in onze jonge gezinnen vader na het eten een hoofdstuk leest...

Een voorbeeld. Galaten 2:19: 'Want ik ben door de wet der wet gestorven...' Weet u wat dat betekent, als uw kind het u vraagt: door de wet der wet gestorven? De wet van de wet? Of aan de wet gestorven? Of voor de wet gestorven? Is Paulus voor de wet gestorven? Of is de wet voor Paulus gestorven?

Maar het is ons te gemakkelijk, als men dan zegt: Vier eeuwen scheiden ons van het 17^e-eeuwse Nederlands van onze Bijbel; wij hebben nu een nieuwe vertaling in het Nederlands van de 21^e eeuw nodig, of op zijn minst een hertaling van de Statenvertaling in de taal van deze tijd.

Niemand zegt toch meer dat hij krank is? Maak er dan gewoon 'ziek' van; dat is toch helemaal hetzelfde? Johannes de Doper had een gordel om zijn lendenen? Zo praat toch niemand in onze tijd? Schrijf dan ook gewoon 'om zijn middel'. Zo is het ook inderdaad gedaan in de Herziene Statenvertaling.

Cultuurcrisis

We dienen de vraag te stellen: Hoe is die kloof ontstaan tussen de Statenvertaling en haar gebruikers?

Wij geven daar twee antwoorden op: door de ontwikkeling van nu en door de vertaalprincipes van de Statenvertalers.

Inderdaad, onze taal is de laatste halve eeuw sterk veranderd. We noemen vier factoren:

- a. Taal is het product van een samenleving. Onze samenleving, onze hele cultuur is heel anders geworden. De Nederlandse agrarische samenleving van honderd jaar geleden had nog veel gemeen met die van de 17^e eeuw, en zelfs met de bijbelse tijd. Thans zijn we hoog geïndustrialiseerd. We leven in het computertijdperk. De massamedia hebben een enorme invloed op de ontwikkeling van de taal.
- b. Een ongekende internationalisering. Veel vreemde woorden zijn gemeengoed geworden.
- c. Onze cultuur is van leescultuur kijkcultuur geworden. Een boek moet plaatjes hebben. Vergelijk de krant van vroeger en nu. De tv bepaalt het leven. Er groeien thans letterlijk volksstammen analfabeten op, die nog nooit een boek gelezen hebben (nou ja, een stripboek wel). Dat doortrekt onze hele samenleving, en die tendens gaat ook de reformatorische wereld niet voorbij.
- d. De secularisering. Onze samenleving is in enkele tientallen jaren radicaal ontkerstend. Op straat, op het werk, op school, overal hoor je een heel andere taal, met een heel andere woordenschat en manier van uitdrukken dan in de kerk.

Wij hebben Gods Woord in onze Nederlandse taal, in een vertaling die eeuwenlang onze taal, onze cultuur, ons volksbestaan beslissend gestempeld heeft. Maar ons volk heeft de laatste halve eeuw God openlijk de rug toegekeerd, Zijn dienst verlaten, Zijn Woord en Wet radicaal verworpen. Daardoor is heel onze cultuur in een crisis zonder weerga gekomen, tot onze taal toe, die dagelijks verder af komt te staan van de taal van de Bijbel.

Het is allemaal waar, maar laten we elkaar daarmee niets aanpraten. Onze Statenvertaling is bepaald niet onverstaanbaar. Op de punten waar het op aankomt, is zij glashelder voor iedereen, jong of oud, kerkelijk of niet-kerkelijk. Twee voorbeelden. 'Zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods' (Rom. 3:23). En dan maar moeilijk doen over het woord 'derven', maar ieder weet wél wat met loonderving bedoeld wordt! En: 'Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe' (Joh. 3:16). Ook met het woord 'iegeijk' en met de herhaalde aanvoegende wijs is zo'n bijbelvers duidelijk voor iedereen.

Zijn er dan geen teksten en hele hoofdstukken die moeilijk te begrijpen zijn? Jazeker. Maar dan is het zaak, goed te onderzoeken wat de oorzaak is.

Deftige, verheven taal

We noemden twee oorzaken die het lezen van de Statenvertaling moeilijk maken. Daar is niet alleen de verandering van onze taal, vooral in de laatste halve eeuw. Ook de vertaalprincipes van de Statenvertalers zijn hier van belang.

De Statenvertaling is bijna vierhonderd jaar oud. Natuurlijk is dat te merken in de taal. Maar men moet dat niet overdrijven. Er wordt al jaren beweerd dat de Statenvertalers de Bijbel vertaald zouden hebben in het eigentijdse Nederlands van de 17^e eeuw en dat dit ons het recht zou verschaffen, hun werk te herschrijven in het eigentijdse Nederlands van nu. Maar de Statenvertalers hebben juist niet het gewone Nederlands van hun tijd gebruikt.

Bewust hebben zij gestreefd naar een deftige, verheven taal. Met die taal hebben zij de heiligheid tot uitdrukking willen brengen van de hoge, heilige God, Die tot ons spreekt in dat Woord. Hun woordkeus is bepaald door de plechtigheid en vroomheid, uit een diep besef van eerbied. Ver boven de spreektaal van toen. Voor de gewone man in de 17^e eeuw, die echt geen woorden als 'gij' en 'nademaal' gebruikte, moet de taal van de Statenbijbel minstens zo moeilijk geweest zijn als voor ons nu.

Er komen in de Statenvertaling inderdaad woorden voor die toen gewoon waren, maar later in onbruik zijn geraakt. Maar dat hoeft geen probleem te geven. Neem weer het woord 'krank'. Wij gebruiken dat niet meer, maar we weten de betekenis nog wel. Het probleem is niet dat 'krank' niet begrepen wordt, maar dat van het gebruik een vervreemdend effect uitgaat. Het is geen spreektaal meer. Wie dan een wat kritische inslag heeft en weet dat 'ziek' hetzelfde betekent, ergert zich eraan dat hij nog steeds 'krank' in zijn Bijbel ziet staan.

Men weet heus nog wel wat 'wenen' is. Maar wie in deze tijd voor vol aangezien wil worden, kan het toch niet maken om zo'n ouderwets woord te gebruiken? De volgende stap is dan ook om 'wenen' in de Bijbel te vervangen door 'hulien'.

Vertaalprincipe

Het probleem van de moeilijke verstaanbaarheid ligt dan ook niet allereerst

in ongebruikelijke woorden, maar veelmeer in de soms ingewikkelde zinsbouw en moeilijke taalkundige constructies. Wie dat onderzoekt, zal ontdekken dat dat maar voor een deel een kwestie is van Oud-Nederlands (bijvoorbeeld de naamvalsbuigingen), maar veel meer van vertaalprincipe. De Statenvertalers vertaalden zo letterlijk mogelijk. Zij hadden de opdracht, niet alleen de woorden, maar ook de volgorde der woorden uit de grondtekst aan te houden, 'zo na en nauw als dat mogelijk was'. Zo komt het dat hun vertaling soms een houderige indruk maakt. Dat maakt ook dat hun zinnen vaak lang en ingewikkeld opgebouwd zijn. Dat deden zij niet omdat zij slechte vertalers waren, maar uit eerbied voor de oorspronkelijke tekst, waar dat zo was. Zij hadden zich ten doel gesteld, de grondtekst met zijn structuur zichtbaar te maken in de vertaling. Daarom is hun vertaling hebraïserend en heeft men wel gesproken van een vertaling in 'Nederhebreuws'.

Een bekend voorbeeld van een hebraïsme: 'God maakte scheiding tussen het licht en tussen de duisternis' (Gen. 1:4). Dat herhaalde 'tussen' is geen goed Nederlands, ook niet in de 17^e eeuw. De toen gangbare bijbelvertaling, de Deux-aes, had het dubbele 'tussen' dan ook niet. Maar de Statenvertalers voerden het in omdat ze het zo in het Hebreeuws zagen staan, en ook in Gen. 1:7, 14, 18; 3:15 en zo verder talloze malen in het hele Oude Testament.

Een ander hebraïsme vinden we in Ps. 95:11: 'Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: Zo zij in Mijn rust zullen ingaan!' De kanttekening verklaart: 'Dat is, zij zullen niet ingaan in Mijn rust.' De Statenvertalers hebben de in het Hebreeuws gebruikelijke formulering van de eed laten staan en geven de betekenis in de kanttekening. De HSV geeft in de tekst alleen de betekenis: 'Mijn rust zullen zij nooit binnengaan!' Deze eedsformule komt zeer veel in de Schrift voor, bijv. Gen. 14:23. Num. 14:23, 28, 35. Ps. 89:36. Mark. 8:12, en ze is in de HSV steeds op gelijke wijze verklarend vertaald. Vertaaltechnisch is deze beslissing te verdedigen, maar daarmee is men wel bewust afgeweken van het vertaalprincipe der Statenvertalers op dit punt.

Zo vinden we in het Nieuwe Testament graecismen, letterlijk uit het Grieks gehandhaafde uitdrukkingen of zinsconstructies, vanwege de eerbied der Statenvertalers voor hoe het in de grondtekst staat. Een bekend voorbeeld hiervan is het veelvuldig gebruik van deelwoorden (hebbende, zijnde, zeggende, enz.) met soms ingewikkelde zinsbouw. In de HSV zijn die weg-gewerkt; deelwoorden werden hoofdwerkwoorden, lange zinnen werden gesplitst. De tol daarvan is onvermijdelijk een taalkundige vervlaking.

Een en ander wijkt af van de vertaalprincipes waarvoor de Statenvertalers uitdrukkelijk hebben gekozen. Daar moet men niet gering over denken.

17^e-eeuwse kritiek

De Statenvertaling was zo letterlijk, dat zij daardoor al vrij snel na verschijnen voor velen moeilijk te begrijpen bleek. De remonstrantse dichter Jacob Westerbaen schreef in 1659 over de Statenvertaling: 'Al zijn de woorden aldaar Duits, zo valt evenwel de zin derzelve op vele plaatsen duister, omdat het Hebreuws-Duits of verduist Hebreuws [is], dat om de eigen manier van spreken in die taal, als het van woord tot woord is vertaald, nog wel duister blijven kan, en zo valt het daarbenevens nog veeltijds zwaar te kunnen uitvinden hoe hier en daar de tekst aaneenhangt, invoege dat men hier niet alleen een tolk, maar ook somtijds nog een uitlegger om het vertolkte te verstaan van node heeft' (geciteerd in C.C. de Bruin, *De Statenbijbel en zijn voorgangers*, Haarlem-Brussel 1993, 310).

Hier hebben we een ontwikkeld man uit de 17^e eeuw. Hij had bij de Statenvertaling niet alleen een tolk, maar soms ook nog een uitlegger nodig. Hoe moet het dan geweest zijn voor de gewone man of vrouw die hooguit lagere school had?

Wanneer men dan nu spreekt van een verstaanskloof tussen mensen van de 21e eeuw en de 17e-eeuwse taal van de Bijbel, zeggen we: Nee, zo er van een verstaanskloof sprake is, loopt deze tussen de bijbellezers van de 17e én de 21e eeuw enerzijds en de zo letterlijk mogelijke vertaalmethode van de Statenvertalers anderzijds.

Begrenzing

Zo letterlijk mogelijk, was het devies van de Statenvertalers. Daarin lag tevens hun begrenzing. Soms kon letterlijk vertalen eenvoudig niet. Maar zij konden zeggen: 'Wij zijn gebleven bij de woorden en orde der woorden van de Hebreeuwse tekst, zo na en nauw als het ons enigszins is mogelijk geweest.'

Hoe zouden zij geoordeeld hebben over wat er gebeurd is met het begin van het boek Prediker? Pred. 1:2: 'Ijdelheid der ijdelheden, zegt de Prediker; ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid.' We zien daar weer een hebraïsme: ijdelheid der ijdelheden. De kanttekening legt het uit: 'Dat is, de allergrootste ijdelheid; gelijk men zegt koning der koningen, dat is, de allergrootste koning; lied der liederen, dat is, het allerhoogste lied.'

In de HSV is ervan gemaakt: 'Een en al vluchtigheid, zegt Prediker, een en al vluchtigheid, alles is even vluchtig.'

Hier is gewerkt uit een fundamenteel ander vertaalprincipe. Dan is het een kwestie van eerlijkheid om te spreken van een nieuwe vertaling.

Structuur grondtekst

Het is onmogelijk, de Statenvertaling begrijpelijker te maken door hertaling zonder af te wijken van de vertaalprincipes die aan deze vertaling ten grondslag liggen. De moeilijkheid wordt voornamelijk bepaald door de lange zinnen, de soms ingewikkelde zinsbouw, het vele gebruik van deelwoorden ('zeggende' bijvoorbeeld), die voor de Statenvertalers bepaald werden door de grondtekst. Wie op die punten begrijpelijker wil vertalen, wijkt af. De Statenvertaling is dan geen Statenvertaling meer.

Een van de stuwende krachten achter de HSV, de vertaaldeskundige dr. R. de Blois, signaleerde dit zelf in *Terdege* van 5 november 2003. Hij zei daar: 'Ook in de 17^e eeuw was het al een vertaling die je niet zomaar even las. Dit komt doordat de vertalers er niet op uit waren om de Bijbel in hedendaags Nederlands te vertalen. Ze wilden bewust dicht bij de structuur van de grondtekst blijven. Ook daarom is het een moeilijk toegankelijke vertaling.' Hij wilde daarmee zeggen dat voor het oplossen van het probleem eigenlijk een heel nieuwe vertaling nodig zou zijn.

Begrijpelijk, want de doelstelling is anders geworden. De moderne mens wil nu eenmaal zo snel mogelijk snappen wat er bedoeld wordt.

Inderdaad, de Statenvertalers streefden niet naar een Bijbel in het hedendaagse Nederlands van hun tijd. Ze wilden de structuur van de grondtekst zo getrouw mogelijk meevertalen.

Nadenken

Moeilijk toegankelijk. Je zou het ook positief kunnen uitdrukken: een Bijbel waarbij je moet nadenken. Is dat zo verkeerd? In de grondtekst staan ook dingen zwaar om te verstaan (2 Petr. 3:16). Mag dat dan niet in de vertaling? De Statenvertalers hebben 'verklarend vertalen' zoveel mogelijk vermeden. Daarmee hebben zij het hun lezers niet gemakkelijk gemaakt, maar daartegenover stond de nodige hulp in de kanttekeningen.

Maar hoe komt het nu, dat men eeuwenlang geaccepteerd heeft, dat men bij het bijbellezen moest nadenken over het verheven 17e-eeuwse

Nederhebreuws (wat nog extra moeilijk was omdat de meeste mensen niet méér hadden dan lagere school én doordat dan bovendien nog tot in de 19e eeuw de Statenbijbel in ongewijzigde oude druk werd gelezen), maar dat men nu eenvoudige, heldere, direct te begrijpen taal vraagt? Heeft dat iets met de tijdgeest te maken?

Mag het lezen van de Bijbel niet wat inspanning vragen? We willen met één oogopslag begrijpen wat er staat. Maar zo is de Bijbel niet. Wie zich moeite getroost voor bijbelonderzoek, wordt rijk beloond.

De Bijbel heeft zijn eigen taal. De Statenvertalers sloten zich niet bij voorbaat aan bij het gangbare taalgebruik van hun tijd. Zij kozen bewust voor een verheven, gewijde taal. Het is de klassieke geloofstaal van de kerk van alle eeuwen.

De Bijbel is in de loop der jaren niet verder van ons af komen te staan, maar wij staan verder van de Bijbel af. De taal van de Bijbel moet niet worden aangepast aan onze steeds geestelijk armer wordende Nederlandse taal, maar wij moeten terug. Het is niet alleen de taal van de Statenvertaling met haar kanttekeningen, maar ook van de belijdenisgeschriften, de onder ons gangbare psalmberijmingen en de geschriften der vaders. Die taal dreigt ons te ontglippen, wanneer we zorgeloos zouden zijn.

II – VERTAALPRINCIPES HSV GETOETST

Wie een exemplaar van de Herziene Statenvertaling koopt, krijgt daar een brochure van 48 bladzijden bijgeleverd, *De Statenvertaling herzien – korte toelichting*. De makers van de HSV geven daarin een toelichting van het hoe en waarom van deze uitgave. Daarin zetten zij ook hun vertaalprincipes uiteen. De HSV heeft de pretentie een verbeterde Statenvertaling te zijn, gemakkelijker leesbaar en tegelijk aangepast aan de wetenschappelijke ontwikkelingen (want de tijd heeft niet stilgestaan sinds de 17^e eeuw) en nieuwere inzichten over vertalen.

De HSV is inderdaad gemakkelijker om te lezen en aangepast, maar het is geen Statenvertaling meer, maar gewoon een nieuwe bijbelvertaling. Een van de medewerkers, ds. L.B.C. Boot, stelde het in 2006 zo: 'Persoonlijk zie ik het zo dat we eigenlijk met een nieuwe vertaling bezig zijn, maar dan een vertaling die zo dicht mogelijk aansluit bij de Statenvertaling' (*De Wekker*, 8 december 2006). Maar dan is de benaming Herziene Statenvertaling misleidend.

Terecht wordt in de brochure gesteld dat hertalen van een bijbelvertaling uit 1637 onmogelijk is zonder de grondtekst daarbij te raadplegen. Voordat een verouderd geacht Nederlands woord vervangen wordt, moet men met hulp van de oorspronkelijke Hebreeuwse of Griekse tekst vaststellen wat de Statenvertalers bewogen heeft dat bewuste woord te gebruiken. Maar in de HSV blijkt elk vers opnieuw vertaald te zijn vanuit het Hebreeuws en Grieks. Daarbij zijn woorden en uitdrukkingen veranderd die uit oogpunt van begrijpelijkheid beslist niet vervangen behoeft te worden. Dan is het geen herziening meer, maar een nieuwe vertaling.

De HSV'ers zeggen in hun brochure (blz. 28) dat zij als het ware weer met de Statenvertalers rond de tafel zijn gaan zitten om gezamenlijk opnieuw de oorspronkelijke tekst te lezen. Ze noemen hun werk 'een restauratie van de SV, waarbij de oorspronkelijke interpretatie en bedoelingen van de Statenvertalers zo veel mogelijk gehandhaafd blijven.'

'Zo veel mogelijk' is een rekbaar begrip. Wie de beide vertalingen naast elkaar legt en nauwkeurig vergelijkt, moet wel tot de conclusie komen, dat de HSV een nieuwe vertaling is. Een vertaling die duidelijk herinneringen oproept aan de Statenvertaling, maar toch een nieuwe vertaling is, die menigmaal verder

van de Statenvertaling verwijderd is dan de zo bekende 'Nieuwe Vertaling' van 1951.

Ontelbare malen zijn in het vers voor vers nieuw vertalen keuzes gemaakt die de Statenvertalers nadrukkelijk niet maakten. Vrij vertalen ter wille van de leesbaarheid is iets dat de Statenvertalers niet dan in uiterste noodzaak deden en dan verantwoordden in een kanttekening. In de HSV heeft het leesgemak duidelijk voorrang op de letterlijkheid van de vertaling. Dat is een rechtstreekse aantasting van een van de basisuitgangspunten van de Statenvertaling.

De methode om elk vers opnieuw te vertalen, heeft heel veel onnodige wijzigingen en minder nauwkeurige vertalingen veroorzaakt; soms toegelicht in een voetnoot, maar meestal niet.

Letterlijk

Om te beginnen hebben de herzieners op tal van plaatsen afgezien van het principe om zo letterlijk mogelijk te vertalen. De Statenvertalers hebben noodgedwongen wel eens wat vrijer moeten vertalen; de letterlijke vertaling plaatsten zij dan in een kanttekening. In de HSV is dat veel en veel ruimer gedaan.

Dikwijls vonden zij een letterlijke vertaling blijkbaar te omslachtig en kozen zij voor 'een strakkere formulering'.

Gen. 32:20b

SV: Want hij zeide: Ik zal zijn aangezicht verzoenen met dit geschenk dat voor mijn aangezicht gaat, en daarna zal ik zijn aangezicht zien; misschien zal hij mijn aangezicht aannemen.

HSV: Want hij zei: Ik zal hem gunstig stemmen met dit geschenk, dat vóór mij uit gaat; daarna zal ik hem onder ogen komen. Misschien zal hij mij ter wille zijn.

Viermaal 'aangezicht' in een half vers. Men proeft de nauw verholten ergernis van de herzieners. Het kan zoveel strakker en begrijpelijker gezegd worden. Maar dat getuigt van gebrek aan eerbied voor de verhaaltijl van de Heilige Geest. Een prachtige woordspeling is in de herziening verloren gegaan.

Een ander voorbeeld van het gebruik van het woord 'aangezicht' (in het Hebreeuws 'panim'), is **Gen. 23:3**. Sara is gestorven. Ontroerend wordt in alle

soberheid in vers 2 beschreven hoe Abraham in de tent van zijn vrouw komt om Sara te beklagen en haar te bewenen. En dan staat er in vers 3: 'Daarna stond Abraham op van het aangezicht van zijn dode.' Hoe veelzeggend. We zien het voor ons. Nog een laatste blik op Sara's aangezicht...

En nu weten we wel dat er over de weergave van het woord 'panim' veel gediscussieerd is. Met het voorzetsel 'ma-al' (zoals in deze plaats) komt het onder meer ook voor in Gen. 4:14 en 6:7: ma-al panim. Daar hebben de Statenvertalers niet vertaald 'van het aangezicht van den aardbodem', maar kortweg 'van den aardbodem' (waarbij zij wel in de kanttekening lieten zien wat er letterlijk staat). Maar in Gen. 23:3 lieten zij het letterlijk staan zoals het er staat: 'Daarna stond Abraham op van het aangezicht van zijn dode.' Zo vergunden de Statenvertalers de bijbellezers te zien met de ogen van de bijbelschrijver.

Wie geeft de mensen van de HSV het recht om de bijbellezers dit treffende detail te onthouden? Waarom meenden zij hier de Statenvertalers te moeten verbeteren?

Concordant en consistent

De mensen van de HSV beroemen zich erop, dat zij dankzij de toepassing van moderne technische hulpmiddelen (inschakeling van computers) concordanter vertaald hebben dan de Statenvertalers. Het principe van concordant vertalen houdt in dat men voor een woord van de grondtaal op de plaatsen waar het voorkomt zoveel mogelijk hetzelfde Nederlandse woord gebruikt. Tegelijk benadrukken zij dat de HSV ook consistent is dan de Statenvertaling. Consistent wil zeggen: zichzelf gelijk blijvend, vrij van innerlijke tegenspraak. Dat is niet waar. We zullen enkele voorbeelden geven.

Maagd

Over de profetie van de maagdelijke geboorte van de Middelaar in Jes. 7:14 is door de eeuwen heen al ontzaglijk veel gediscussieerd. De profeet gebruikt daar in het Hebreeuws het woord 'almah': 'Zie, een almah zal zwanger worden, en zij zal een Zoon baren.' Dat is het wonderteken. Matthéus haalt in zijn in het Grieks geschreven Evangelie, 1:23, deze profetie aan en vertaalt 'almah' door het Griekse woord 'parthenos', dat 'maagd' betekent. De evangelist wijst aan dat in de maagdelijke geboorte van Christus de profetie van Jes. 7:14 in vervulling is gegaan: 'opdat vervuld zou worden hetgeen van den Heere

gesproken is door den profeet, zeggende: Zie, de maagd zal zwanger worden', enz. Dezelfde Geest Die Jesaja heeft geïnspireerd tot deze profetie, heeft Matthéüs de verklaring ervan ingegeven. Dit profetenwoord ziet op Christus' geboorte uit de maagd Maria, en op niemand anders.

Veel theologen zien dat anders. Dat blijkt uit de nieuwere bijbelvertalingen. Dan komt men in Jes. 7:14 tot de vertaling 'jonkvrouw' (NBG '51), 'jonge vrouw' (Groot Nieuws Bijbel. NBV 2004). Dan zijn het wonder en de messiaanse profetie eruit. Gelukkig is dat in de HSV niet gebeurd.

Maar voor de Statenvertalers is Jes. 7:14 reden geweest om 'almah' ook de andere zesmaal dat dit woord voorkomt in het Oude Testament (Gen. 24:43. Ex. 2:8. Ps. 68:26. Spr. 30:19. Hoogl. 1:3 en 6:8), consequent door 'maagd' over te zetten. Er is in deze teksten niets wat daartegen pleit. Zij trekken daar bij Hoogl. 1:3 zelfs een belangrijke lering uit, in kanttekening 12.

Wat is het dan teleurstellend, dat in de HSV 'almah' alleen in Jes. 7:14 door 'maagd' is vertaald. Op de andere zes genoemde plaatsen wordt in de HSV gesproken van 'meisje'.

Iets dergelijks zien we ook in het Nieuwe Testament. Van de veertien keer dat het woord 'parthenos' voorkomt, heeft de HSV elf keer de vertaling 'maagd' gehandhaafd. Maar in Matth. 25:1, 7 en 15 wordt gesproken van 'meisjes'. Daarmee heet deze gelijkenis in de HSV 'de gelijkenis van de wijze en de dwaze meisjes'. Zo gaat de klem en de kracht van deze gelijkenis eruit. Het waren niet zomaar meisjes, maar 'parthenoi', afgezonderden, die de christennaam voerden; mensen met een gedoopt voorhoofd, zouden wij zeggen.

'Zij zijn aan elkaar evengelijk: belijders van de Naam van de Heere Jezus Christus, die in dit opzicht niet te onderscheiden zijn. Want zij zijn allen maagden. Zo hebben zij allen haar deel gehad aan de hoon en smaad en spot der wereld ter wille van de Naam Jezus en van het Evangelie. Standvastig zijn zij gebleven in haar belijdenis en hebben ze de vreugde en genieting van de wereld-godsdienst veracht' (Kohlbrugge). En toch, ondanks dit alles, dwaze maagden, die niet gekomen zijn in de bruiloftsmaal...

Concordant en consistent is de HSV ten aanzien van het begrip 'maagd' dus beslist niet.

Dienstknechten

In de Statenvertaling wordt gesproken van 'dienstknechten'. Een woord dat in de alledaagse taal tegenwoordig niet meer gebruikt wordt. Maar het is

wel volstrekt duidelijk. Ieder weet wat er mee bedoeld wordt. De situatie van een dienstknecht was in bijbelse tijden wel heel anders dan die van een ondergeschikte nu. Vaak was hij niet veel meer dan een slaaf. Denk aan Onésimus, de dienstknecht van Filémon. Het behoort tot de Schriftverklaring om dat, wanneer het te pas komt, uit te leggen, in de prediking bijvoorbeeld. Zie dat bijv. in de kanttekening op Luk. 17:7.

Wat is er nu in de HSV gebeurd? Het Griekse woord 'doulos' is in het Nieuwe Testament vele malen 'dienstknecht' gebleven. Maar op nog meer plaatsen is het vervangen door 'slaaf'. 'Slaaf' is het geworden als het gaat om dienstknechten van mensen, bijv. Matth. 8:9; 10:24. 1 Tim. 6:1. Tit. 2:9. Overigens ook weer niet altijd. Zo heet Malchus in Luk. 22:50 'dienaar' van de hogepriester, maar in de parallelteksten in de drie andere evangeliën diens 'slaaf', terwijl het om hetzelfde woord 'doulos' gaat. Wanneer het een 'doulos' van God of Christus betreft, is het nu eens door 'slaaf' en dan weer door 'dienstknecht' vertaald. Dat is verwarrend in meer dan één opzicht. 'Slaaf' heeft in eigentijds Nederlands een kwalijke bijmaak, die er in de bijbelse verhoudingen helemaal niet in hoeft te liggen. Men zal zeggen dat het tekstverband soms de vertaling 'slaaf' vereist, zoals in Ef. 6:6 in vergelijking met het voorgaande vers. Maar de uitdrukking 'slaven van Christus' staat op gespannen voet met de vrijheid met welke Christus hen vrijgemaakt heeft, Gal. 5:1. Zelfs in de gelijkenissen zoals Matth. 18:23 e.v., 21:34 e.v., 22:3 e.v., 24:45 e.v., 25:14 e.v., worden de dienstknechten in de HSV 'slaven' genoemd. Het slaaf zijn van de knechten krijgt zo veel te veel nadruk. Een en ander is gebeurd in navolging van de NBG-vertaling van 1951, maar opmerkelijk is dat de Nieuwe Bijbelvertaling van 2004 van deze dwaling is teruggekeerd en in de genoemde gelijkenissen niet van 'slaven', maar van 'dienaren' spreekt.

Inconsequent is het voorts, dat wanneer het om de apostelen en andere ambtsdragers gaat, 'doulos' in de HSV weer niet door 'slaaf' is vertaald, maar door 'dienstknecht', bijvoorbeeld in de aanhef van brieven, Rom. 1:1. Jak. 1:1. Kol. 4:12 (Épafras). 2 Tim. 2:24 (de leraars). Luk. 2:29 (Simeon). Maar de Statenvertalers verstonden onder 'dienstknechten' (alle) ware gelovigen en uitverkorenen Gods (kanttek. op Openb. 7:3).

Merk op, dat ten aanzien van de gepaste weergave van 'doulos' en 'parthenos' in de gelijkenissen de HSV'ers in beide gevallen de afweging precies omgekeerd hebben gemaakt aan de Statenvertalers.

Overste

Het Hebreeuwse woord 'nasi' heeft als letterlijke betekenis 'iemand die over anderen gesteld is'. De vertaling 'overste' in de Statenvertaling is dus zeker doeltreffend (bijvoorbeeld telkens terugkerend in de hoofdstukken Numeri 2, 7 en 34). Het woord is ook zeker gangbaar en begrijpelijk voor iedereen. Waarom is het in de HSV dan niet gehandhaafd, maar vervangen door het lelijke, in de stijl van de Statenvertaling niet passende woord 'leider'?

Soms vonden ook de Statenvertalers 'overste' als weergave van 'nasi' blijkbaar minder passen in het verband. Dan kozen zij voor de vertaling 'vorst'. Zo bijvoorbeeld Gen. 23:6 (Abraham), 1 Kon. 11:34 (Sálomo), Ezra 1:8 (Zerubbábel), Ez. 37:25 (de Messías). Dat is ook in de HSV zo gebeven. Wat was er dan voor bezwaar tegen, wanneer de vertaling 'overste' om de een of andere reden in de genoemde hoofdstukken van Numeri niet aanvaardbaar was, om als men toch trouw wilde blijven aan de Statenvertaling, daar ook voor 'vorst' te kiezen, zoals de NBG-vertaling van 1951 heeft gedaan, die daarmee ook hier weer dichter bij de Statenvertaling is gebeven?

Zo heeft men in de HSV ook in het Nieuwe Testament zonder werkelijke noodzaak Jáirus veranderd van een overste tot een leidinggevende van de synagoge (Matth. 9:18, 23). Dat bedoelen we als we zeggen: Blijf toch in de stijl van de Schrift. En weer frappeert het dat de NBG-vertaling van 1951 Jáirus gewoon een overste noemde.

Aanbidden

Het Griekse werkwoord 'proskunein' is door de Statenvertalers steeds vertaald met 'aanbidden'. Aanbidden is volgens Van Dale 'als goddelijk wezen vereren', welke eer geen schepsel toekomt. De engel vermaande Johannes dan ook, toen deze hem wilde 'proskunein' (Openb. 19:10). Onbegrijpelijk is, dat de HSV van de 60 maal dat dit werkwoord voorkomt, 57 keer de vertaling 'aanbidden' heeft gehandhaafd, maar driemaal gekozen heeft voor vervanging door het zoveel vlakker 'neerknielen' van modernere vertalingen, in Matth. 8:2; 15:25; 20:20. Wat is het verschil met bijv. Matth. 9:18 en 14:33?

Lendenen

'Staat dan, uw lendenen omgord hebbende met de waarheid' (Ef. 6:14a), het begin van de geestelijke wapenrusting, luidt in de HSV: 'Houd dan stand, uw middel omgord met de waarheid'.

Moet zo'n woord als 'lendenen' nu echt verdwijnen? Als lichaamsdeel mag het toch zeker wel als bekend worden verondersteld. Daarbij heeft de lende in de Schrift een dieper gaande betekenis, bijv. Hebr. 7:10: 'hij was nog in de lendenen des vaders'; 1 Kon. 8:19: 'uw zoon, die uit uw lendenen voortkomen zal'; Dan. 5:6: 'de banden zijner lendenen werden los'. De lende als zetel van mannelijke kracht. Maar tegelijk een van de zwakste partijen des lichaams, volgens de kanttekening. Wie zich aangordde tot de strijd, omgordde daarom de lendenen. En wat kon beter bescherming bieden dan de waarheid der Schriften? Laat dergelijke resonanties (rijkdom aan betekenisvariaties) toch niet verloren gaan met zo'n slap en nietszeggend woord als 'middel'.

Merkwaardig en inconsequent dat het omgorden der lendenen wel is blijven staan in Luk. 12:35 en 1 Petr. 1:13. Vreemd is ook dat hetzelfde Hebreeuwse woord in het Oude Testament nu eens door 'middel', dan weer door 'heupen' en soms ook door 'lendenen' is weergegeven, terwijl de Statenvertalers consequent door 'lendenen' vertaalden.

Niet-noodzakelijke veranderingen

Dat telkens zonder noodzaak kiezen voor verandering is niet te rijmen met de volharding waarmee men toch de naam Statenvertaling heeft gehandhaafd. Een enkele greep uit vele.

In Ps. 127:2 is het 'brood der smarten' vervangen door 'brood *waarvoor u* moet zwoegen'. Het Hebreeuwse woord dat de Statenvertalers door 'smarten' vertaalden, is afgeleid van een werkwoord dat 'smarten, bedroeven, (zich) bekommeren' betekent. In de kanttekening spreken zij van 'zuur brood, brood met veel zorg en moeite verkregen' en verwijzen zij naar 1 Kon. 22:27, waar gesproken wordt van 'brood der bedruktheid' (in de grondtekst een andere uitdrukking dan in Psalm 127 overigens) en in de kanttekening van 'kommer, droefheid en benauwdheid'. Het zwoegen is dus niet afwezig, maar de gemoedsgesteldheid van smart en droefheid heeft de nadruk. Vandaar dat in de NBG-vertaling van 1951, alsook in de Naardense Bijbel, 'brood der smarten' gehandhaafd is. Het is een staande uitdrukking in onze Nederlandse taal geworden, door Van Dale omschreven als 'brood dat met tranen gegeten wordt'. De vertaling in de HSV heeft ook nog het bezwaar, dat in vers 1 het werkwoord 'arbeiden' ook al vervangen is door 'zwoegen', zodat de lezer de indruk zou krijgen dat het om hetzelfde Hebreeuwse woord zou gaan, doch geheel ten onrechte.

De opwekking 'vrees niet' komt talloze malen in de Schrift voor. In de HSV is daar systematisch 'wees niet bevreesd' van gemaakt (bijv. Luk. 1:13, 30; 2:10). Dat dat duidelijker of meer eigentijdse taal zou zijn, ontgaat ons. Maar waarom de HSV in Matth. 28:5 ineens in plaats van 'vrees niet' de engel tot de vrouwen laat zeggen: 'U hoeft niet bevreesd te zijn', is een compleet raadsel. Dat is een vrije weergave waarvan de Statenvertalers zouden gruwen. Waarom is in Luk. 2:26 de Naam Christus in de HSV vertaald: 'voordat hij de Gezalfde van de Heere zou zien'? Vergelijk bijvoorbeeld met Luk. 9:20 en voorts 3:15; 4:41 en andere plaatsen.

Een veel gebruikte trouwtekst is het woord des Heeren tot Zachéüs: 'Ik moet heden in uw huis blijven' (Luk. 19:5). Waarom moest dit worden: 'Heden moet ik in uw huis verblijven'? Wat is de zin van die verandering? Vergelijk het met Luk. 24:29, waar in eenzelfde situatie voor hetzelfde Griekse werkwoord in de HSV wel 'blijven' gehandhaafd is. 'Verblijven' klinkt formeler, afstandelijker. In Ps. 73:22b belijdt de dichter: 'Ik was een groot beest bij U.' In de HSV luidt dit versdeel: 'Ik was een redeloos dier bij U.' Was deze verandering nodig? De belijdenis dat hij, voordat hij in Gods heiligdommen ingeleid werd, een groot beest was, is niet voor enig misverstand vatbaar. De kanttekening zegt: 'Dat is, zeer beestachtig.' De kanttekening wijst erop, dat er in het Hebreeuws 'beesten' staat. Het meervoud heeft in het Hebreeuws soms de betekenis 'om de grootheid of veelheid uit te drukken' (kanttek. Spr. 19:13). De Statenvertalers hebben dit doorgaans weergegeven met het woord 'groot'. Zie bijv. groot verstand, Spr. 11:12; grote voorspoed, Jer. 22:21; grote hoogmoed, Ez. 16:56; grote schrik, Ez. 26:21. En zo een groot beest in Ps. 73:22. De HSV vertaalde 'redeloos dier'. Dat versterkt niets, want elk dier is redeloos (geen verstand hebbende). Maar het aangrijpende, dat in de belijdenis 'een groot beest' ligt, is eruit weg.

Tuchtmeester

Een laatste voorbeeld van een niet-noodzakelijke verandering. De 'tuchtmeester' (Gal. 3:24) is in de HSV 'leermeester' geworden. Is dat hetzelfde? Van Dale geeft als betekenis van het woord 'tuchtmeester': 'dwingend optredend leermeester'. Het verschil zit in het dwangelement. En is dat zo onbekend? Men weet toch wel wat een tuchtschool is? Het is zelfs zo dat in Gal. 3:24 de dwang belangrijker is dan het onderwijs. Dat tonen ook de moderne vertalingen. De NBG-vertaling van 1951 gebruikte nog gewoon

het woord 'tuchtmeester'. De Groot Nieuws Bijbel noemt hem 'oppasser'. In de Nieuwe Bijbelvertaling van 2004 staat: 'De wet hield toezicht.' In beide laatste vertalingen ontbreekt het onderwijselement geheel.

In het Grieks staat het woord dat wij nog kennen als pedagoog. Maar de pedagoog van de tijd van Paulus was een heel andere dan de pedagogen van tegenwoordig. We slaan enkele eigentijdse verklaringen op. De *Studiebijbel in perspectief*: 'hield toezicht, niet zoals een opvoeder dat doet in de moderne betekenis van het woord, maar zoals een slaaf die de taak had op de kinderen te passen, ze te corrigeren en ze naar hun meester op school te leiden, hier Christus.' En ds. M.R. van den Berg in zijn verklaring van de brief aan de Galaten: 'De wet was een tuchtmeester. Een paedagoog, staat er letterlijk. Een paedagoog was in Paulus' tijd een slaaf die de kinderen van zijn meester onder zijn hoede had. Hij moest op hen passen, hen aan de hand nemen bij het oversteken van de straat, zodat ze geen ongeluk zouden krijgen.' 'Tuchtmeester' is dus bepaald beter dan 'leermeester'. En alweer, de NBG-vertaling van 1951 is hier dichterbij de Statenvertaling gebleven.

Tweede naamval

De HSV'ers hebben een hekel aan naamvallen. Uitdrukkingen met 'des' en 'der' hebben zij systematisch vermeden, op enkele uitzonderingen na (vreze des Heeren, Zoon des mensen, e.d.). Terecht hebben zij begrepen dat je niet simpel elk 'des' in 'van de' kunt veranderen. Maar door elke keer een voorzetsel te kiezen, hebben zij een interpretatievrijheid ingevoerd die op menige plaats discutabel is. Bijvoorbeeld 'pad des levens' (Ps. 16:11) is bij hen geworden 'pad ten leven', dat is, pad náár het leven. Alsof de weg waarop de Heere Zijn volk doet wandelen, zelf niet behoort tot het leven. 'Vogelen des hemels' (bijv. Matth. 6:26) zijn in de HSV 'vogels in de lucht' geworden, en de 'leliën des velds' 'leliën in het veld'. Waarom daar de tweede-naamvalsform, die echt niet onduidelijk is, niet gewoon zo gelaten, zoals de NBG-vertaling van 1951 dat ook heeft gedaan?

De uitdrukking 'kinderen des doods' is in Ps. 79:11 en 102:21 vervangen door 'wie ten dode zijn opgeschreven'. Is 'kind des doods' dan onduidelijk? Vergelijk 2 Sam. 12:5. Over consistent gesproken...

Deelwoord

Lange zinnen in de grondtekst met soms ingewikkelde zinsconstructies zijn in

de Statenvertaling lange, soms ingewikkelde zinnen gebleven. Een belangrijke plaats nemen daarin de deelwoorden in. In de HSV zijn zulke lange zinnen doorgaans 'opgelost' door de zinsconstructie te vereenvoudigen. Deelwoorden werden zo nogal eens veranderd in hoofdwerkwoorden. De zinnen lezen zo gemakkelijker, maar dat komt de duidelijkheid menigmaal niet ten goede.

Als voorbeeld Ef. 5:18-21. De HSV heeft daar de werkwoorden als volgt: '(18) En word niet dronken ..., maar word vervuld met de Geest, (19) en spreek ..., en zing ... en loof... (20) en dank (21) Wees elkaar ...' Zevenmaal de gebiedende wijs dus in twee volzinnen. Maar in de Griekse grondtekst gebruikt de apostel alleen in vers 18 de gebiedende wijs. In de volgende verzen bezigt hij tegenwoordige deelwoorden: sprekende, zingende, tot en met onderdanig zijnde in vers 21. Daardoor wordt duidelijk, dat de laatste vijf werkwoordsvormen (in de verzen 19-21) afhankelijk zijn van het 'wordt vervuld met den Geest'. Het spreken, zingen enzovoort zijn vruchten van het vervuld zijn met de Heilige Geest, ook het elkander onderdanig zijn van vers 21. Dat hebben de Statenvertalers zorgvuldig in hun vertaling, in één lange zin, gehandhaafd. Zie ook hiervan in de bespreking van Ef. 4:15 in hoofdstuk III.

Aanvoegende wijs

De aanvoegende wijs (Leve de koningin!) wordt in onze taal nagenoeg niet meer gebruikt, maar in de Statenvertaling komen we haar nog volop tegen. 'Daar moet in een herziening natuurlijk wat aan gedaan worden', aldus de brochure *De Statenvertaling herzien*.

Wanneer men zich beperkt had tot gevallen als het gebruik van de aanvoegende wijs na voegwoorden als 'opdat' of 'zodat', zouden we daarvan niets gezegd hebben. Maar in de HSV is men veel en veel verder gegaan. Met name in de wensende wijs, bijvoorbeeld: 'Zijn bloed *kome* over ons en over onze kinderen' (Matth. 27:25). Deze manier van uitdrukken behoort tot de bijbelstijl en is volstrekt niet onduidelijk. Het moet dan ook betreurd worden, dat de roep van het volk in de HSV geworden is tot: 'Laat Zijn bloed maar komen over ons en over onze kinderen!'

In heel veel plaatsen is de aanvoegende wijs op deze manier vervangen met behulp van het werkwoord 'laten'. Dat maakt het er niet duidelijker op, integendeel, zo is menige plaats ónduidelijk geworden. Want welk werkwoord 'laten' bedoelt men dan?

Wij nemen als voorbeeld Job 3:3-9, waar Job zijn geboortedag vervloekt. De

aanvoegende wijs van de Statenvertaling in deze verzen is in de HSV steeds vervangen door gebruikmaking van het woord 'laat': 'Laat de dag vergaan waarop ik geboren ben ... Laat die dag duisternis zijn; ...' enz. Die uitdrukking kan op twee manieren worden opgevat. 'Laten' kan hier bedoeld zijn als hulpwerkwoord van modaliteit om een wenselijkheid uit te drukken (ter vervanging van de aanvoegende wijs). Maar ook kan 'laten' hier door de lezer opgevat worden als 'toelaten, niet verhinderen'. In die laatste betekenis is het veel meer gangbaar, zodat het misverstand wel erg in de hand wordt gewerkt. De bewerkers van de HSV zijn er zelf een voorbeeld van hoe gemakkelijk men hier in de fout kan gaan, wanneer zij in het negende vers vertalen: 'Laat de sterren ... verduisterd worden', waar ze waarschijnlijk bedoeld hebben: 'Laten de sterren ... verduisterd worden.'

Gelukkig dat zij de aanvoegende wijs in het Gebed des Heeren hebben laten staan. Deze en andere plaatsen zijn genoegzaam om de kinderen te gewennen aan deze bijzondere werkwoordsvorm.

Tutoyeren

Het 'gij' van de Statenvertaling is in de HSV uitgebannen. Er is voor in de plaats gekomen 'u' of 'jij/jullie'. De laatste woorden worden onder meer gebruikt wanneer een kind wordt aangesproken, of door broers en zussen of door vrienden tegenover elkaar. De huidige gewoonte in ons land is dus maatstaf geworden. Best mogelijk dat dan over een aantal jaren de bijbelvertaling op dit punt opnieuw aangepast zal moeten worden, als het gebruik zich doorzet dat kinderen hun ouders ook met 'jij' aanspreken. De bijbelse talen kennen dit onderscheid echter niet. Daarom was het zuiverder geweest, wanneer over de gehele linie 'gij' gehandhaafd was, zoals dat in de NBG-vertaling van 1951 nog het geval was, en wat bepaald niet onduidelijk is. Terecht wordt in de brochure gesteld dat 'gij' zowel intimiteit als gepaste afstand uitdrukt.

Nu wekt het kunstmatig gemaakte onderscheid onduidelijkheid en verwarring. Waarom zegt bijvoorbeeld koning Saul 'jij' en 'jou' tegen David, en spreekt koning Achis David aan met 'u'? Job en zijn vrienden tutoyeren elkaar. Christus spreekt Zijn discipelen met 'u' aan. Als men eenmaal het tutoyeren heeft ingevoerd, hoe is het dan te verdedigen dat heren hun slaven met 'u' aanspreken, zoals de HSV in de gelijkenis van de talenten laat doen (Matth. 25:21, 23, 26, 27)?

III – THEOLOGISCHE VERSCHILLEN GEWOGEN

Heeft de totale herziening van de bijbelvertaling ook geleid tot inhoudelijke, theologische verschillen tussen de Statenvertaling en de Herziene Statenvertaling? Dat is toch in wezen het belangrijkste waarom het in de beoordeling moet gaan. We nemen weer als voorbeeld dat in de HSV het woordje 'krank' vervangen is door 'ziek'. Wij menen dat er gegronde redenen zijn om voor handhaving van 'krank' te pleiten, maar niemand zal toch willen beweren dat invoering van het woord 'ziek' een inhoudelijke, theologische verandering betekent. We dienen wel nuchter te zijn in de beoordeling.

Zijn die theologische verschillen er? Wij menen na een steekproefsgewijs onderzoek van wel. Niemand zal van ons een uitpuittend onderzoek verwachten, maar principiële verzwakkingen als gevolg van de herziening zijn er wel degelijk. We zullen er enkele voorbeelden van geven.

Ex. 32:31-33

SV: 31 Zo keerde Mozes weder tot den HEERE en zeide: Och, dit volk heeft een grote zonde gezondigd, dat zij zich gouden goden gemaakt hebben.

32 Nu dan, indien Gij hun zonde vergeven zult! Doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, hetwelk Gij geschreven hebt.

33 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Dien zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.

HSV: 31 Toen keerde Mozes terug tot de HEERE en zei: Och, dit volk heeft een grote zonde begaan, want zij hebben voor zichzelf een gouden god gemaakt.

32 Nu dan, of U toch hun zonden wilde vergeven! Maar indien niet, schrap mij alstublieft uit Uw boek, dat U geschreven hebt.

33 Toen zei de HEERE tegen Mozes: Wie tegen Mij zondigt, zal Ik uit Mijn boek schrappen.

Borg voor het volk

Mozes stelt zichzelf borg voor het volk. Zo groot was zijn liefde voor het volk, dat hij zich wilde opofferen voor de gehele gemeente. Maar het ging hem daarbij ook om de ere Gods. Want met de verdelging van Abrahams zaad zou ook de trouw en waarheid Gods teniet zijn gedaan. Mozes was daarin een

type van de Middelaar des Nieuwen Testaments. Maar tegelijk geeft de Heere hem een lichte terechtwijzing: Mozes, gij zult de Middelaar niet zijn.

Wij laten nu al het andere in deze verzen rusten, ofschoon niet onbelangrijk, zoals in vers 32 'zonden' in het meervoud, wat enkelvoud moet zijn, en het woord 'alstublieft'. Dat laatste is blijkbaar bedoeld als weergave van het Hebreeuwse woordje dat onze Statenvertalers door 'nu' hebben vertaald. Dat woordje komt veel voor als een lichte versterking bij een verzoek of gebod (bijvoorbeeld in Ex. 4:6; 10:11; 11:2; 33:18). 'Alstublieft' geeft veel te veel nadruk en wekt bovendien een onjuiste indruk.

Zal of zou

Maar waar het ons nu om gaat, is het woord 'zal' in vers 33, waar de Statenvertaling 'zou' heeft. Het gaat hier om een ingrijpende zaak. In deze verzen wordt gehandeld over het boek des levens, waarin de namen der uitverkorenen geschreven staan. Het ziet hier op het eeuwig raadsbesluit van de verordening ter zaligheid. Hoe des Heeren uitverkorenen ook in zonde kunnen vallen, zij kunnen nimmermeer uit de genade vallen, want: 'Die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt' (Rom. 8:30). Nimmer zal de Heere een van degenen die Hij in Zijn boek geschreven heeft, uit Zijn boek delgen, hoe zwaar, hoe lang zij ook Zijn wetten schonden.

Maar aan de andere kant is het zuiver uit taalkundig oogpunt bezien inderdaad correct om het slot van vers 33 zo te vertalen als in de HSV gebeurd is: 'Wie tegen Mij gezondigd heeft, zal Ik uit Mijn boek schrappen' (of delgen). Dat zou echter in strijd zijn met het ganse getuigenis der Schrift aangaande het boek des levens. Daarom hebben de Statenvertalers deze plaats opgevat als een 'irrealis'. Dat is een term uit de taalkunde voor een uitspraak die bepaald wordt door een bijzin die een voorwaarde inhoudt die niet overeenkomt met de werkelijkheid. De hoofdzin wordt dan geformuleerd in de verleden tijd. De bijzin is in kanttek. 56: 'Versta hierbij: indien Ik iemand daaruit zou delgen.' Als dát het geval zou zijn (maar dat is niet zo), dán zouden dat de mensen zijn die in deze zaak tegen Mij gezondigd hebben, en niet gij, Mozes.

Wie hierop zegt, dat de bijzin die bepalend is voor het gebruik van 'zou', niet in de bijbeltekst zelf staat, bedenke dat zij zakelijk in het vorige vers ('zo niet') gevonden wordt. Voor deze oplossing hebben de Statenvertalers gekozen.

Calvijn

De mensen van de HSV kunnen zich voor hun vertaling beroepen op Calvijn, die evenals zij ook vertaalde: '... zal Ik uit Mijn boek delgen.' Trouwens, de Statenvertalers geven zelf deze alternatieve vertaalmogelijkheid ook aan in de kanttekening. Maar Calvijn benadrukt in zijn verklaring, dat daaruit niet een verandering in de raad Gods opgemaakt mag worden. Deze manier van spreken (uit het boek des levens delgen) betekent volgens Calvijn zoveel alsof er gezegd wordt dat de Heere ten slotte voor iedereen openbaar zal maken dat de verworpenen, die tijdelijk onder het getal der gelovigen gerekend worden, op geen enkele manier tot het lichaam der Kerk behoren. Hij spreekt van een aanpassing aan het bevattingsvermogen van de menselijke geest. Want huichelaars gebruiken op die manier Zijn Naam vals dat zij niet tot de vreemdelingen gerekend worden tenzij God hen openlijk afwijst. Daarom wordt hun openlijke verwerping een uitwissing genoemd. Calvijn stemt dus overeen met de Statenvertalers, dat er van een uitwissing uit het boek des levens in de eigenlijke zin van het woord geen sprake is.

Geloof van Dordt

We zien dus dat er hier twee vertaalmogelijkheden zijn om recht te doen aan wat er staat en tegelijk in harmonie met het ganse Schriftgetuigenis aangaande het boek des levens te blijven. Een afweging tussen beide is niet eenvoudig. Maar kiest men voor Calvijn, dan zou men op zijn minst ook de uitleg van Calvijn erbij moeten geven. Dit te meer omdat de HSV veel werkt met voetnoten, waarin toegelicht wordt waarom men tot een bepaalde vertaalbeslissing is gekomen. Zo'n voetnoot wordt hier gemist en daarmee is de vertaling van de HSV bepaald een inhoudelijke theologische verzwakking. Episcopius, de leider der remonstranten na de dood van Arminius, had als bezwaar tegen de Statenvertaling, dat het 'geloof van Dordt' en de 'theologie van Calvijn' in de vertaling te vinden waren. Als voorbeeld noemde hij daarvoor deze tekst, Ex. 32:33 (volgens A.H. Haentjens in: *De Statenvertaling 1637-1937*, Haarlem 1937, 85).

Zo kort na de nationale synode van 1618-1619 gevoelden de Statenvertalers kennelijk de behoefte om in hun arbeid zo duidelijk mogelijk de leer der remonstranten af te wijzen. Daarbij gingen ze tot de rand van wat uit oogpunt van vertaling nog mogelijk was. Is de noodzaak daarvan thans minder?

Matth. 10:29, 30

SV: 29 Worden niet twee musjes om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uw Vader.

30 En ook uw haren des hoofds zijn alle geteld.

HSV: 29 Worden niet twee musjes voor een penninkje verkocht? En niet een van die zal op de aarde vallen buiten uw Vader om.

30 En ook de haren van uw hoofd zijn alle geteld.

Het gaat ons om de laatste woorden van vers 29. 'Zonder uw Vader' is in de HSV veranderd in 'buiten uw Vader om'. Dat is een duidelijke verschuiving in betekenis. In de Statenvertaling zal niet één musje ter aarde vallen zonder dat dat door de Heere zo beschikt is. 'Buiten uw Vader om' wil zeggen: er valt geen musje ter aarde of de Heere weet ervan. Een groot verschil. De vertaling van dit vers in de HSV belijdt Gods alwetendheid en blijkt het verband ook Zijn betrokkenheid bij het lijden, zoals van dit musje. Maar de Statenvertaling belijdt daarenboven 's Heeren almachtige regering in alles wat er gebeurt, tot de kleinste zaken toe.

De Schrift leert ons dat er niets gebeurt zonder Gods wil. De Heere werkt alle dingen naar de raad van Zijn wil (Ef. 1:11). Ds. G.H. Kersten schrijft: 'Al wat geschiedt, grote en kleine dingen, zijn de wille Gods onderworpen, zowel wat betreft het natuurlijk als het geestelijk en eeuwig leven. Zelfs valt niet één haar van ons hoofd, noch één musje dood op de aarde, zonder de wil des Vaders (Matth. 10:29).' En op een andere plaats: 'Niets geschiedt in de hemel of op de aarde dan naar Gods eeuwig besluit, Ef. 1:11. De kleinste zaken zijn zomin uitgesloten als de allergrootste, Matth. 10:29, 30. Jes. 46:11. Zowel het kwade als het goede ligt in Gods raad besloten. (...) Niets is aan de allervolmaaktste raad Gods te onttrekken' (*Gereformeerde Dogmatiek*, deel 1, 92, 162 e.v.).

Dit behoort tot het klassieke gereformeerde belijden aangaande Gods voorzienigheid en Zijn regering, die over alle dingen gaat. Die leer van de voorzienigheid Gods moet het in onze dagen ontgelden. Vooral na de Tweede Wereldoorlog heeft de twijfel toegeslagen. Velen, ook onder degenen die prijs stellen op de naam van gereformeerd, willen niet meer geloven dat ook het kwade voortkomt uit Gods hand. Zij willen niet geloven dat de Heere ook het lijden beschikt. Een mens wil nu eenmaal begrijpen.

En zo is men tot de gedachte gekomen, dat het 'zonder uw Vader' van Matth.

10:29 vooral niet opgevat mag worden als 'zonder de wil van uw Vader'. Dat betekent dan tegelijk ook kritiek op de Catechismus, waar in Zondag 1 gezegd wordt, dat 'zonder den wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan', alsmede op Zondag 10.

Onbegrijpelijk

Draven we niet te ver door, wanneer we dit zo stellen? Als de Griekse grondtekst het zo zegt, dan hebben de HSV'ers toch gelijk wanneer ze de vertaling verbeterd hebben? Dan zijn de Statenvertalers en Ursinus toch gewoon abuis geweest?

In genen dele. En dat is voor ons het onbegrijpelijke van deze herziening. In het Grieks staat voor 'uw Vader' het voorzetsel 'aneu'. Dit woordje komt driemaal voor in het Nieuwe Testament, hier alsmede in 1 Petr. 3:1 en 4:9.

'Aneu' is door de Statenvertalers steeds met 'zonder' vertaald. In de HSV is men daar zonder enige noodzaak in Matth. 10:29 van afgeweken met 'buiten uw Vader om'. Over concordant en consistent vertalen gesproken...

De Nieuwe Bijbelvertaling van 2004 (NBV) is terecht door velen afgewezen vanwege onaanvaardbare uitgangspunten en vrije vertalingen, die dikwijls meer omschrijvingen zijn. Zo is ook Matth. 10:29 in de NBV vrij vertaald naar wat men meende dat de bedoeling was. Maar deze modernistische vertaling geeft die bedoeling hier wel goed weer: 'Er valt er niet één dood neer als jullie Vader het niet wil.' De vertaling in de HSV getuigt van een bedenkelijke theologische verschuiving.

Gen. 3:16b

SV: en tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben.

HSV: Naar uw man zal uw begeerte uitgaan, maar hij zal over u heersen.

'En' is 'maar' geworden. Vertaaltechnisch gezien is de vertaling 'maar' mogelijk. Het Hebreeuwse voegwoordje 'we' heeft in verreweg de meeste gevallen dat het voorkomt de neutrale betekenis van 'en', maar kan ook in tegenstellende zin gebruikt worden en wordt dan vertaald door 'maar'. Zo bijvoorbeeld in het begin van vers 3 van dit hoofdstuk. Dan moet er wel een duidelijke aanleiding voor zijn. Is die hier in vers 16?

De verandering van 'en' in 'maar' verandert de betekenis van het woord des Heeren, gesproken tot Eva. Het heersen van de man wordt nu gezien in een

tegenstelling tot de begeerte van de vrouw. Dat is duidelijk in strijd met de kanttekeningen 32 en 33, die uitgaan van een eenheid tussen beide. Niet: Naar uw man zal uw begeerte uitgaan, *máár* hij zal over u heersen; doch: Gij zult gehouden zijn u naar de wil van uw man te voegen, enz.

Zo ook Calvijn in zijn verklaring van dit tekstdeel. We citeren: 'De tweede straf die Hij oplegt, is de onderwerping; want deze uitspraak 'tot uw man zal uw begeerte zijn' betekent hetzelfde alsof Hij haar ontzegde vrij te zijn en eigen recht te hebben, maar beval onder de heerschappij van haar man te staan, om van zijn wil af te hangen. Het is alsof Hij zeide: Voor u zal geen ander verlangen zijn dan wat de man wil. Zo brengt God de vrouw, die onbeschaamd buiten haar perken gegaan was, tot haar orde terug.' Tot zover Calvijn.

Zo werkt de Heere bewarend ten opzichte van het huwelijk. Tegengestelde begeerten, tegengestelde willen brengt Hij onder de ene band van het huwelijk onder de leiding van de man.

De verandering die in de HSV is aangebracht met het woordje 'maar' is te opmerkelijker omdat de HSV, voor zover ons bekend, hierin alleen staat. NBG-1951, de NBV en de Groot Nieuws Bijbel hebben óf 'en', zoals de Statenvertaling, óf een komma.

2 Kor. 5:11a

SV: Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof.

HSV: Nu wij dus *deze* vrees voor de Heere kennen, bewegen wij de mensen *tot het geloof*.

Allereerst geven we de mensen van de HSV gelijk, dat zij de laatste drie woorden cursief hebben laten drukken. Cursief betekent: Dit woord is door de vertalers ingevoegd; het komt niet uit de grondtekst. De Statenvertalers hebben hier de cursivering abusievelijk weggelaten. Vergelijk Hand. 18:4, waar in het Grieks hetzelfde werkwoord staat en zij wel hebben gecursiveerd. Maar voor de rest is het droevig hoe in de HSV deze tekst inhoudelijk verzwakt is. 'De schrik des Heeren' is toch geen onbegrijpelijke uitdrukking? Bovendien wordt ze in de kanttekening helder en krachtig toegelicht: 'Dat is, dit schrikkelijke en vreselijke oordeel des Heeren.' Dat ziet terug op het vorige vers, waar de apostel op aangrijpende wijze spreekt over het gedagvaard worden voor de rechterstoel van Christus op de jongste dag.

Nu menen wij wel te weten waarom de HSV'ers vertaald hebben zoals zij vertaald hebben. Vanwege het principe van concordant vertalen dat hierboven reeds ter sprake kwam. Het Griekse woord 'phobos' is door de Statenvertalers overal in het Nieuwe Testament overgezet met 'vrees' ('vreze'). Alleen hier kozen zij voor het woord 'schrik'. Hiervoor zullen zij een goede reden gehad hebben die eenvoudig te begrijpen is. Evenzo deden de Engelse vertalers. Vergelijk de Engelse Bijbel, waar 'phobos' steeds vertaald is door 'fear', maar alleen hier door 'terror'.

We willen het zeggen met de woorden van prof. dr. F.W. Grosheide (1881-1972), een man die bepaald geen tegenstander was van een nieuwe bijbelvertaling, maar die wel vasthield aan de vertaling 'schrik des Heeren' op deze plaats: 'Met schrik des Heeren is in de eerste plaats bedoeld de schrik die van de Verhoogde Heiland, voor Wiens rechterstoel wij allen moeten verschijnen, uitgaat. Christus verschrikt de mensen die Hem als Oordelaar leren kennen en die schrik kan leiden tot de vrees van Zijn Naam. Paulus predikt die schrik die hij kent, of liever, omdat hij de schrik kent, predikt hij en overtuigt hij mensen. Hij stelt de mensen voor het oordeel, roept hen tot bekering en poogt de mensen zo als middel in Gods hand te brengen tot het geloof. God geeft zegen op die prediking, zodat de apostel inderdaad overreedt wanneer hij het oordeel predikt als begin van het evangelie.'

Welke overwegingen hebben de HSV'ers gehad om welbewust de vertaalkeuze van de Statenvertalers te verwerpen?

De veranderingen die men zich in de HSV veroorloofd heeft, kunnen ingrijpend zijn, wanneer ze direct te maken hebben met het geestelijke leven. Daarvan nu enkele voorbeelden.

Ps. 84:7a

SV: Als zij door het dal der moerbeiebomen doorgaan, stellen zij Hem tot een Fontein.

HSV: Gaan zij door het *dorre* dal van de moerbeibomen, dan maken zij *God* tot *hun* bron.

De Statenvertalers geven in een kanttekening al aan, dat het vanuit het Hebreeuws ook mogelijk is, in plaats van 'Hem' 'het' te vertalen, namelijk het

moerbeidal. Zo doet bijvoorbeeld de Engelse Bijbel. Maar daarover gaat het verschil tussen Statenvertaling en HSV niet.

Hoe is het mogelijk, dat de HSV hier het woord 'maken' heeft gebruikt? Het Hebreeuwse werkwoord heeft als grondbetekenis 'stellen'. Doorgaans hebben onze Statenvertalers het ook zo vertaald. Soms hebben zij de voorkeur gegeven aan een vertaling met 'maken', zoals in Ps. 104:3. Jes. 25:2 en 49:2. Zie daar de kanttekeningen. Maar meestal deden zij dat niet. Zie bijvoorbeeld Ps. 39:9 en 40:5. En zeker niet in Ps. 84:7, als men beseft over Wie het daar gaat. Mensen maken God niet tot een Fontein. Ook niet tot hun Fontein. Hij is een Fontein voor al de Zijnen, maar niet omdat zij Hem tot een Fontein gemaakt hebben.

'Hem stellen tot een Fontein' is wezenlijk wat anders. Dan is Hij de eerste, wanneer Hij Zich zaligmakend als de Fontein des levens ontsluit aan de ziel van amechtige, dorstige pelgrims. Naarmate zij Hem meer en meer leren kennen en benodigen, mag er dan op Zijn tijd een aannemen volgen. Dat is er bedoeld met 'stellen tot een Fontein'.

Wij nemen aan dat de vertalers van de HSV dit niet zullen ontkennen. Maar dan hadden zij zich beter rekenschap moeten geven dat 'God maken tot hun bron' een misleidende uitdrukking is.

De toevoeging 'dorre' is typisch een verduidelijking die in een kanttekening of bijbelverklaring thuishoort, maar niet in de vertaling, ook niet cursief.

Ps. 119:5

SV: Och, dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren!

HSV: Och, waren mijn wegen zo vast om Uw verordeningen in acht te nemen!

De dichter belijdt niet alleen dat zijn wegen niet zo vast zijn. Hij smeekt dat zij gericht mogen worden. Deze bede kan niet anders uitgelegd worden dan of de Heere Zelf zijn wegen in de juiste richting wil leiden. Hij erkent openhartig dat hij dat zelf niet kan. Dat komt in de HSV in het geheel niet uit.

De berijmers van 1773 gaven dit vers als volgt weer:

Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest!

Mocht Die mij op mijn paân ten Leidsman strekken!

En Datheen evenzo:

Och, waar' 't dat Gij mijn leven gans en gaar

Schiktet naar Uwe wet, door Uw genade.

Die bede of de Heere zijn wegen wil richten, ontbreekt in de HSV. Opzettelijk? Dat geloven wij niet. Maar telkens weer zien we dat de Statenvertalers het geestelijke leven beter wisten te vertolken.

Ef. 4:15

SV: Maar de waarheid betrachtende in liefde, alleszins zouden opwassen in Hem Die het Hoofd is, *namelijk* Christus.

HSV: maar dat wij, door ons in liefde aan de waarheid te houden, in alles toe zouden groeien naar Hem Die het Hoofd is, *namelijk* Christus.

Zich aan de waarheid houden is goed, maar de waarheid betrachten gaat dieper, houdt allereerst een met aandacht bepeinen en overdenken in, zoals Ps. 119:27 spreekt van 'Uw wonderen betrachten'.

In de HSV is het gebruik van tegenwoordige deelwoorden zoveel mogelijk vermeden met behulp van ingevoerde voegwoorden. Zo ook hier. 'Betrachtende' werd 'door zich te houden aan'. De keuze voor 'door' is een kwestie van interpretatie. Er wordt zo een oorzakelijk verband gelegd. Is men daar wel zeker van? Waarom bijvoorbeeld niet 'terwijl' gebruikt? Deze opmerking kan op vele plaatsen gemaakt worden. Maar waar we hier vooral op willen wijzen is het volgende.

In dit vers spreekt de apostel over de gestage wasdom van Gods volk in de genade. Die groei wordt in de Statenvertaling genoemd een 'opwassen in Hem', namelijk Christus. In de herziening is dat geworden een 'toegroeien naar Hem'. Natuurlijk zal men dan zeggen, dat mensen van nu het woord 'wassen' in de betekenis van 'groeien' niet meer kennen. Wanneer dat het argument is, waarom maakte men er dan niet eenvoudig 'opgroeien in Hem' van? Achter de verandering in 'toegroeien naar Hem' ligt een theologische beslissing.

Het voorzetsel in de grondtekst geeft een beweging weer. Maar fundamenteel was voor onze Statenvertalers dat zij reeds in Christus zijn, krachtens de wedergeboorte. De gedachte is dan, dat zij al dieper in Hem wortelen en zo opwassen tot de volkomenheid, en wel alleszins: in geloof in Hem, in liefde tot Hem, in hoop op Hem, in kennis van Hem, in gemeenschap met Hem, want het is een opwassen in Hem. De Engelse Bijbel heeft hier een mooi woord voor: 'grow up into him'. Dat is het precies. Het 'toegroeien náár Hem' doet geen recht aan de fundamentele verhouding die er al is.

Ef. 4:18

SV: Verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding huns harten.

HSV: verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven dat uit God is, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding van hun hart.

In dit vers spreekt de apostel over 'het leven Gods'. Wat is daarmee bedoeld? Al het leven komt van God. Dat geldt het natuurlijke leven en inzonderheid het geestelijke leven, dat Hij schenkt in de wedergeboorte. Maar met het leven Gods kan ook het leven van de Heere Zelf bedoeld zijn. We kunnen dus op tweeërlei manier spreken van het leven Gods. Welk wordt hier bedoeld? De Statenvertalers zeggen in de kanttekening duidelijk het tweede, en verduidelijken dat nog nader: 'Namelijk niet waardoor God in Zichzelf leeft, maar waarmede Hij in ons door Zijn Geest leeft in Christus.'

Daar zijn de heidenen vreemdelingen van, zegt de apostel. Maar Gods volk leert het kennen, het leven Gods waardoor God in hen leeft door Zijn Geest, wat Paulus deed uitroepen: 'Christus leeft in mij', die geestelijke vereniging van het 'gij in Mij en Ik in u'. Wat is daar in de herziening van gemaakt? 'Het leven dat uit God is', het gegeven leven dus. Op zichzelf geen geringe zaak, het nieuwe leven van Gods kinderen, maar ten opzichte van de uitleg in de kanttekening een duidelijke verarming.

Zomaar enkele plaatsen waar ons oog op viel. 'Neutraal' bijbelvertalen bestaat niet. Zien wij het dan verkeerd, wanneer we in de besproken voorbeelden een vervlakking van het bevindelijk leven zien? Neen, wij beweren niet dat dat de bedoeling van de herzieners is geweest. Maar wij hopen wel dat zij inzien dat zij op deze wijze niet bezig zijn geweest om de Statenvertaling te bewaren. En als dat nu was omdat beter inzicht in de grondtekst daartoe zou noodzaken, zouden we daarvoor nog begrip kunnen hebben, al zou het dan wel zo duidelijk zijn om ronduit van een nieuwe vertaling te spreken. Maar we kunnen echt niet zien dat deze nieuwe inzichten ook beter zijn.

Wedergeboren

Opvallend is dat het woord 'wedergeboren' in 1 Petr. 1:3 en 23 in de HSV is vervangen door 'opnieuw geboren'. Ook in Joh. 3:3 lezen we: 'Als iemand niet opnieuw geboren wordt'. Is 'wedergeboren' een onbruikbaar begrip voor een eigentijdse bijbelvertaling geworden?

Bevinding

Niet minder opvallend is dat het woord 'bevinding' de enige maal dat het in de Bijbel voorkomt, in Rom. 5:4, vervangen is door 'ondervinding'. Voeg daarbij dat Ps. 46:2b, 'Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheden', in de HSV luidt: 'Hij is in hoge mate een hulp gebleken in benauwdheden.'

Getuigt het van wijsheid zulke woorden, die zo'n belangrijke plaats innemen in de geschriften van Reformatie en Nadere Reformatie, weg te laten vallen? Wie weet straks nog wat ze betekenen en waar ze hun wortels hebben in Gods Woord?

Lankmoedigheid

Wat is Gods lankmoedigheid? Het antwoord van Hellenbroek: 'Die goedheid Gods waardoor Hij de welverdiende straf uitstelt, om de uitverkorenen tot bekering te brengen en de verworpenen te overtuigen (Rom. 2:4).'

'Lankmoedigheid' en 'lankmoedig' zijn bekende woorden in de Bijbel. Ze komen samen veertigmaal voor. In de HSV zijn ze verdwenen. In de brochure wordt als reden opgegeven: 'omdat dit woord dermate verouderd is dat veel met name jongere mensen niet meer weten wat het betekent. Bovendien is er een goed alternatief, namelijk het woord 'geduld'.'

Wij zijn het daarmee volstrekt oneens. 'Lankmoedig(heid)' komt nog regelmatig voor in de krantenkolommen en wordt gewoon vermeld in Van Dale. Het heeft bovendien een zwaardere lading dan 'geduld', zoals reeds blijkt uit de omschrijving door Hellenbroek. De Hebreeuwse uitdrukking betekent volgens een kanttekening op Ex. 34:6 eigenlijk 'lang van toornigheden, dat is, langzaam tot toorn, niet haastig om Zijn toorn uit te voeren'. Over dit woord hangt een donkere schaduw van het gericht over degenen die volharden in hun onbekeerlijkheid. Het gaat dus bepaald dieper dan 'geduld'.

In de Middeleeuwen bestond het woord 'lankmoedig' nog niet in onze taal. Het is bedacht ten dienste van de prediking des Woords als vertaling van het christelijk-Latijnse woord 'longanimus' (lang van toorn), dat op zijn beurt weer

een vertaling was van de Hebreeuwse uitdrukking en het Griekse bijbelwoord. Men schroomde niet, in de tijd van de kerstening van ons volk, onze taal te verrijken met zulke speciaal bedachte christelijke woorden. Zou zo'n woord met zo'n inhoud en zo'n geschiedenis dan nu terzijde gelegd moeten worden?

Taal van het hart

De Statenvertaling is ook bepalend geweest voor de ontwikkeling van de taal van het hart, waarmee uitdrukking wordt gegeven aan de beleving van het geestelijk leven. Allerlei woorden en zinnen uit Gods Woord zoals dat in de Statenvertaling tot ons is gekomen, zijn tot vaste uitdrukkingen geworden in het geestelijk taalgebruik.

Wij willen er enkele noemen en tevens aangeven hoe ermee is omgegaan in de HSV:

- Het bundeltje der levenden – de buidel van de levenden, 1 Sam. 25:29.
- Vindenstijd – tijd dat U Zich laat vinden, Ps. 32:6.
- Ruisende kuil – kuil vol kolkend water, Ps. 40:3.
- Gekrookte riet, rokende vlaswiek – geknakte riet, uitdovende vlaspit, Jes. 42:3.
- De gewisse weldadigheden Davids – de betrouwbare gunstbewijzen aan David, Jes. 55:3.
- Een gewaterde hof – een bevlodeide tuin, Jes. 58:11.
- Al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed – al onze rechtvaardige daden zijn als een bezoedeld kleed, Jes. 64:6.
- De tijd der minne – de tijd van de liefde, Ez. 16:8.
- Raad des vredes – vredesberaad, Zach. 6:13.
- De verborgenheid der godzaligheid – het geheimenis van de godsvrucht, 1 Tim. 3:16.
- Verachten van de genade – achteropraken in de genade, Hebr. 12:15.
- Witte keursteen – witte steen, Openb. 2:17.

IV – CONCLUSIE

Is dit een eerlijke beoordeling van de HSV? Als men een groot aantal verschillen ontdekt, die, beoordeeld naar de grondteksten, berusten op foutieve of onnodige veranderingen, is dan daarmee de hele HSV veroordeeld?

Een prominent medewerker van de HSV, dr. M. J. Paul, noemde bij de presentatie ervan in België de HSV een compromis (*RD*, 13 december 2010). Een compromis tussen de principes van de Statenvertalers en 'hedendaagse wetenschappelijke eisen', zei hij. Voor een deel is er dus tekortgedaan aan de vertaalprincipes van de Statenvertalers om recht te doen aan die wetenschappelijke eisen.

Dat compromiskarakter spreekt ook uit de terughoudendheid waarmee in de brochure de keuze van de *Textus Receptus* als grondtekst van het Nieuwe Testament toegelicht wordt, alsmede de handhaving van de woorden 'zalig maken', 'zaligheid', 'Zaligmaker' en 'verdoemenis' (blz. 23 en 44). Daarbij gold als overweging dat dergelijke kwesties 'bij een belangrijk deel van de lezers van de SV nogal gevoelig liggen'.

Ter wille van de gemakkelijke leesbaarheid is in de HSV een stuk van de rijkdom en de diepte van Gods Woord in menige tekst verloren gegaan. De oorspronkelijke bedoeling van de HSV om de Statenvertaling te behouden voor de jeugd van nu is daarmee in haar tegendeel veranderd. De Statenvertaling zal voor de gebruikers van de HSV juist ontoegankelijker worden.

De binding die wij hebben met de Statenvertaling vindt haar grondslag in het geestelijk en theologisch gedachtegoed dat schittert in de vertaling, in de manier van vertalen, alsmede in de kanttekeningen. Wie overstapt op de HSV (bijvoorbeeld in het lezen aan tafel of voor persoonlijk bijbelonderzoek of op school), veroorzaakt daardoor een kloof met onze voorgelachten.

Want achter de Statenvertaling staan onze belijdenisgeschriften. Ze stralen dezelfde theologie uit als waaruit de Statenvertalers leefden. Daar zijn voorts de geschriften der vaders die de Schrift verklaard hebben in predicates en bijbelverklaringen. Kostelijk onderwijs, letterlijk en praktisch, steeds stoelend op de Statenvertaling.

De Statenvertaling is een kostelijk geschenk des Heeren aan het volk van

Nederland. Kennelijk verlicht hebben de vertalers de zin en mening des Geestes zeldzaam getrouw vertolkt in hun overzetting. Daarom mag van haar gelden: 'Het Woord Gods is levend en krachtig' (Hebr. 4:12). Wij geloven dat de Heere haar zal blijven gebruiken in het zoeken en zaligen van zondaren, zolang er nog moeten worden toegebracht.

STATENVERTALING
IN DE
21^e EEUW

INTERVIEWS MET DE PREDIKANTEN

DS. J.M.D. DE HEER

DS. M.A. KEMPENEERS

DS. A. KORT

DS. P. KORTEWEG

• door L.J. van Belzen en J. de Koning

“VERANTWOORD OMGAAN MET GESCHENK VAN GODS GENADE”

De klachten dat de Bijbel in de Statenvertaling zo moeilijk is, zijn ds. J.M.D. de Heer bekend. Volgens de predikant van de Gereformeerde Gemeente te Middelburg-Centrum is de Statenvertaling een geschenk van Gods genade. “God heeft ons Zijn Woord in een betrouwbare vertaling gegeven, en dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee.”

Dat de Statenvertaling moeilijk te begrijpen is, komt volgens ds. De Heer niet in de eerste plaats door de vertaling. “Inderdaad staan er woorden en zinsconstructies in de Statenvertaling die in ons hedendaags spraakgebruik niet meer voorkomen. De taalbarrière mag echter niet als eerste oorzaak genoemd worden. De kritiek op de moeilijke verstaanbaarheid van de Statenvertaling raakt ten diepste Gods Woord zelf. Als gezegd wordt dat de Statenvertaling te moeilijk is, dan ligt het probleem eigenlijk bij de Statenvertaling. Wie de zaak zo beziet, zal snel uitkomen bij een herziening van de Statenvertaling. Maar het is zeer de vraag of deze manier van denken terecht is.”

Volgens de Middelburgse predikant zijn er twee andere zaken waarop we moeten letten. “Allereerst heeft het de Heere behaagd om ons geen gemakkelijke Bijbel te geven. De Heere had ons ook een eenvoudige Bijbel kunnen geven, die iedereen onmiddellijk zou kunnen begrijpen, maar Hij heeft in Zijn Woord eenvoudige én moeilijker teksten gegeven. Zo schrijft Petrus dat er in Paulus' zendbrieven sommige dingen zwaar zijn om te verstaan. De Heere heeft daar Zijn wijze bedoeling mee, namelijk om ons te verootmoedigen en ons begerig te maken naar de hoogste Profeet en Leraar ter gerechtigheid, om door Hem onderwezen te worden. Daarom mag een vertaling de Bijbel niet simpeler maken dan hij is; een vertaling moet de Bijbel doorgeven zoals de Heere hem heeft gegeven.

Daarnaast mogen we nooit vergeten dat we gevallen mensen zijn. Met eerbied

gesproken, voor Adam in de staat der rechtheid was het spreken Gods nooit te moeilijk. Hij verstond wat God tot hem zei en het was hem een vreugde Gods stem te mogen horen. Dat is totaal veranderd door de zondeval. We kennen Gods stem niet meer en, wat nog erger is, we begeren Gods stem niet eens meer te horen."

De vervreemding van de Statenvertaling kunnen we ook niet losmaken van een verminderde belangstelling voor de Bijbel zelf. "We krijgen het met onze tijd mee om weinig moeite te doen om een boek echt te lezen. Alle lezen is oppervlakkiger geworden. Dit gaat helaas het bijbellezen niet voorbij. Willen we er nog echt moeite voor doen om de Bijbel te lezen en daarover na te denken?"

Volgens ds. De Heer zit de eerste en diepste kloof daarom in ons eigen hart. Hij vraagt zich af wat de diepste motivatie van het bestuur van de Stichting Herziene Statenvertaling (HSV) is om de Statenvertaling te herzien. "Op hun website noemen ze wel dat de eerste kloof in ons eigen hart zit, maar dat wordt niet uitgewerkt. Deze werkelijkheid functioneert nauwelijks in het materiaal dat de stichting verspreidt. Al snel wordt overgegaan naar de taalkloof. Daarmee wordt tekortgedaan aan het bijbelse gegeven van onze diepe val in Adam."

Aandachtig luisteren

Dit alles is voor de predikant geen reden om tegen jongeren luchthartig te zeggen dat de Statenvertaling helemaal niet moeilijk zou zijn. "Op die manier gaan we niet genoeg naast onze jongeren staan. De vraag aan ambtsdragers en opvoeders is: Wat doen wij om de Statenvertaling voor onze jongeren begrijpelijk te maken? Heb ik de moeite genomen om de betekenis van een uitdrukking als 'stichting Gods, die in het geloof is' (1 Tim. 1:4) op te zoeken en te begrijpen? Ik ben wel eens bang dat we zo vaak over moeilijke teksten heen lezen en niet de moeite nemen om die te begrijpen. We worden in de hele discussie rond de HSV ook voor een spiegel geplaatst: Heb ik behoefte om Gods Woord beter te verstaan?"

Tegelijk relativeert ds. De Heer de klachten over de moeilijke verstaanbaarheid van de Statenvertaling. "In een ziekenhuis lag een meisje dat totaal onwetend was van Gods Woord. Ze kwam in aanraking met de Bijbel in de Statenvertaling toen haar buurman vroeg of hij na het eten een stukje uit de Bijbel mocht lezen. Toen haar gevraagd werd: 'Vind je dat niet erg moeilijk?' antwoordde

ze: 'Ik vind het best moeilijk, maar ik luister aandachtig, en dan kan ik het begrijpen.'

De predikant wijst verder op een nieuwsbrief van het inloop- en Bijbelhuis In de Gouwstraat in Rotterdam. Daarin staat: "Veel bezoekers zijn zonder Gods Woord opgegroeid, maar lezen geconcentreerd in de Statenvertaling. En er komen maar weinig reacties dat deze vertaling te moeilijk zou zijn."

Reserve

De Stichting HSV wil de Statenvertaling verstaanbaarder maken, vooral voor jongeren. Volgens ds. De Heer is de HSV echter geen taalkundige herziening, maar een nieuwe vertaling. "Ik heb verschillende gedeelten gelezen; soms valt het mee, maar in het algemeen stuit je op veel verschillen."

Hij wijst op het referaat van prof. dr. W.H. Velema bij de presentatie van de tweede deelluitgave van de HSV in december 2006. "Aan het begin daarvan zei hij over de Nieuwe Bijbelvertaling: 'Met belangstelling heb ik gedurende meer dan een jaar de NBV elke morgen gelezen. Ik kon er niet in thuis raken.' Natuurlijk zit hier een subjectief element in, maar aan de andere kant zei professor Velema het niet zomaar. Blijkbaar waren in de NBV zoveel zaken veranderd, dat het lezen een gevoel van vervreemding opriep. Dan schiet een bijbelvertaling haar doel toch voorbij." Velema's woorden typeren het gevoel van de Middelburgse predikant bij de HSV: "Deze woorden treffen me en vatten nauwkeurig samen welk gevoel ik heb bij het lezen van de HSV. De kern waarom ik er niet in thuis kan raken, is niet in de eerste plaats dat er taalkundige wijzigingen zijn aangebracht. Maar het lezen in de HSV roept bij mij keer op keer de vraag op: *Waarom* moest dit gewijzigd worden? Wat is de achterliggende bedoeling hiervan? Wat zit hier eigenlijk achter? Zoveel onnodige wijzigingen met consequenties voor de inhoud zorgen bij mij voor een innerlijke reserve. We moeten de Bijbel echter niet gereserveerd, maar met hartelijke overgave kunnen lezen."

De predikant is door zijn theologische studie in staat om de grondtekst van de Bijbel te lezen. "Als ik de Statenvertaling met de grondtekst vergelijk, behoef ik me nooit angstig af te vragen: Waarom deze keuze, wat is hun bedoeling hiermee geweest?"

Voorbeelden uit het Oude Testament

Ds. De Heer noemt diverse voorbeelden. In de herziening van Éxodus 12:5

is er sprake van een inhoudelijke wijziging. "Toen ik deze tekst in de tweede deelluitgave van de HSV (2006) las, was ik verbijsterd. Daarin staat: 'U moet een geheel gaaf lam hebben.' Volgens de HSV moet de Bijbel taalkundig verstaanbaar zijn en mag deze geen verkeerde associaties wekken, maar welke lading heeft het woord 'gaaf' in het taalgebruik van jongeren? Nota bene dát woord werd als alternatief voor 'volkomen' gebruikt. De stichting is gelukkig vatbaar geweest voor kritiek en heeft dit woord veranderd. Nu staat er: 'U moet een lam zonder enig gebrek hebben.' In de grondtekst staat echter 'tamîm', dat is: volmaakt, volkomen. 'Zonder enig gebrek' is negatief verwoord en is een verzwakking van 'volkomen', dat ziet op de uitnemendheid van Christus. De vertaling is wel iets verbeterd, maar het is nog een probleem, dat in dit geval wel een kernzaak raakt. De uitnemendheid van Christus wordt verzwakt weergegeven. Dat vind ik erg", verzucht de predikant.

Hij is ook pijnlijk getroffen door de aanpassing van Éxodus 12:14. "In de Statenvertaling staat: 'En deze dag zal ulieden wezen ter gedachtenis en gij zult hem den HEERE tot een feest vieren; gij zult hem vieren onder uw geslachten tot een eeuwige inzetting.' De aanpassing luidt: 'Deze dag moet voor u tot een gedenk*dag* zijn. U moet hem vieren als een feest voor de HEERE. U moet hem vieren als een eeuwige verordening, *al* uw generaties door.' Allereerst vraag ik me af of 'verordening' begrijpelijker is dan 'inzetting'. Ernstiger is echter de wijziging van 'zal' in 'moet'. Natuurlijk is er in dit vers sprake van een *opdracht* en moet het pascha gevierd worden, maar het feest is bovenal een *geschenk* van God aan Israël. Hier wordt een bepaalde interpretatie in de bijbeltekst opgenomen, waardoor de wet op de voorgrond wordt geplaatst en het Evangelie op de achtergrond komt te staan. Dat is een verarming van de rijkdom van Gods Woord."

Het derde voorbeeld is Nehémia 1:8, 9. "Hier is in de HSV het woord 'als' ingevoegd, waardoor de zinnen voorwaardelijk zijn geworden. De cursieve weergave is eerlijk en geeft aan dat het woord is ingevoegd, maar wat is het diepste motief, als de stichting pretendeert een herziening van de Statenvertaling te geven, om dit te veranderen? Er wordt een andere keuze gemaakt dan de Statenvertalers. Bovendien staat het woord 'als' niet eens in de oorspronkelijke tekst. Een belofte Gods wordt hier tot een voorwaarde gemaakt. Bij zulke aanpassingen dringt de vraag welke theologische keuzes achter de HSV zitten. Ik ben daar niet gerust op."

Verder vraagt de predikant zich af waarom 'snellijk' in Maleáchi 3:1 is

vervangen door 'plotseling'. "We lezen hier een rijke belofte van de Heere, Die 'snellijk' tot Zijn tempel zal komen; dat zal snel, spoedig gebeuren. Waarom is dit woord vervangen door 'plotseling', dat inhoudelijk iets anders betekent? Kennelijk is de Stichting HSV het niet eens met de Statenvertalers. De waardering voor de Statenvertaling blijkt niet steeds in de praktijk."

Voorbeelden uit het Nieuwe Testament

Ds. De Heer noemt verder enkele nieuwtestamentische voorbeelden. "In Markus 14:63 (SV) staat: 'En de hogepriester verscheurende zijn klederen, zeide: Wat hebben wij nog getuigen van node?' Het participium 'verscheurende' zal volgens de herzieners te moeilijk zijn. De tekst luidt in de HSV: 'Toen scheurde de hogepriester zijn kleren en zei: Waar hebben wij nog getuigen voor nodig?' Hier is een wijziging aangebracht in een tekst die niet moeilijk te begrijpen is, maar die wel ten koste van de inhoud gaat. Terwijl er in de grondtekst sprake is van een gelijktijdige handeling, geeft de HSV 'scheuren' en 'zeggen' weer als twee opeenvolgende handelingen. Hierdoor vervlakt de diepere lading van de tekst. De Stichting HSV beoogt de Statenvertaling eenvoudiger te maken. Door deze wijziging wordt de tekst echter niet eenvoudiger, maar wordt wat helder is, wel ónhelder gemaakt. Deze wijziging raakt niet het fundament van de leer, maar is ondertussen wel te betreuren.

In Johannes 4:29 (SV) staat: 'Komt, ziet een Mens Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?' De HSV heeft: 'Kom, zie Iemand Die mij alles gezegd heeft wat ik gedaan heb; zou Hij niet de Christus zijn?' Ik vraag me af waarom 'Mens' uit de tekst is verdwenen. In het Grieks staat 'anthroopos'. Hij is een Méns, en heeft toch alles gezegd! Dat brengt de Samaritaanse vrouw tot de conclusie: Dan moet Hij toch wel de Christus zijn? Daar zit een climax in: Hij is een Mens, Die heeft mij alles gezegd, dan moet Hij de Christus wel zijn. Waarom is 'anthroopos' vertaald met het algemene 'iemand'? Waarom deze afwijking van de grondtekst?

'Die dan zijn woord gaarne aannamen' in Handelingen 2:41 (SV) is in de HSV vervangen door: 'Zij nu die zijn woord met vreugde aannamen.' 'Gaarne' betekent: gewillig, met overgave, met toegenegenheid. Het is inderdaad geen alledaags woord in het gesprek tussen jonge mensen", geeft de predikant toe. "Het is wel van belang om de gedachte uit de grondtekst zorgvuldig weer te geven. Ik geloof van harte dat Petrus' woord met vreugde is ontvangen, maar het grondwoord betekent dat het hart wordt overgebogen. Dat is een

belangrijke zaak in de bekering. Zo wordt het ook uitgelegd in de kanttekening. Door de wijziging van dit woord is de betekenis veranderd, tegen de uitleg van de Statenvertalers in."

In Romeinen 8:20 (SV) staat dat het schepsel der ijdelheid is onderworpen. 'Ijdelheid' is in de HSV gewijzigd in 'zinloosheid'. Volgens ds. De Heer roept dit woord misverstand op. "Mensen in een psychische inrichting ervaren het leven soms als zinloos, maar die betekenis heeft het woord 'ijdelheid' in Romeinen 8 niet."

De predikant leidt uit bovenstaande teksten af dat de Stichting HSV haar eigen vertaling inhoudelijk beter vindt dan de Statenvertaling. "Wie de HSV globaal leest, krijgt de indruk dat de Statenvertaling is behouden, maar bij het nauwkeurig lezen van de HSV kom je erachter dat er vaak andere keuzes zijn gemaakt, die niet nodig waren. Als deze keuzes te maken hebben met zaken rond het geloof, dringt zich de vraag op welke theologie er achter de HSV zit. Hiermee wil ik de integriteit van de vertalers niet in twijfel trekken of hun verbondenheid met de reformatorische theologie. Maar we mogen toch eerlijk aangeven dat het juist de vertaalkeuzes van de HSV zijn die vragen doen opkomen omtrent hun theologie."

Kernbegrippen

Volgens ds. De Heer zullen door de HSV woorden uit de Statenvertaling, die een vaste plaats in de geloofsleer hebben gekregen, verdwijnen. Zo noemt hij 'de raad des vredes' (Zach. 6:13), dat is vervangen door 'vredesberaad'. "Je raakt kernbegrippen uit de klassieke geloofsleer kwijt. Dit heeft grote consequenties voor bijvoorbeeld de band met onze belijdenisgeschriften en boeken uit ons voorgeslacht. Is het bestuur van de HSV niet bang dat er een waardevolle band met het verleden wordt doorgesneden? En dat in een tijd waarin het verleden voor velen toch al afgedaan heeft?"

In Romeinen 8:29, 30 is 'verordineerd' vervangen door 'bestemd'. "Inhoudelijk is dat niet iets anders, maar je verliest door deze wijziging wel een belangrijk dogmatisch begrip. De HSV zal er onbedoeld aan meewerken dat de kerkmensen verder vervreemdt van de klassieke geloofsleer", aldus ds. De Heer. In Romeinen 8:38 is 'verzekerd' afgezwakt tot 'overtuigd'. "Wil de HSV hiermee een verkeerde associatie met tijdelijke verzekeringen voorkomen? Dat lijkt ver gezocht, maar je vraagt je af wat de achtergrond van deze wijziging dan wel is. Dit raakt het hart van de zaak." Ook de wijziging van 'lijdzzaamheid'

in 'volharding' (Rom. 5:3) betekent volgens de predikant het verlies van een wezenlijk begrip.

Ds. De Heer constateert dat de stichting haar oorspronkelijke uitgangspunten in de praktijk van het vertalen aanzienlijk heeft verruimd. "Vaak zijn woorden niet slechts herzien, maar inhoudelijk anders vertaald. Waarom was het nodig om in Johannes 3:3 'wederom geboren' te vervangen door 'opnieuw geboren'? Kiest de HSV, omdat 'wederom' te moeilijk is, nu voor 'opnieuw'? Ik zeg hiermee niet dat de HSV de uitdrukking 'wedergeboorte' weg wil gooien (in Titus 3:5 staat het woord wel), maar waarom moest het woord in deze kerntekst verdwijnen? De wijziging van 'verderve' in 'verloren gaat' (Joh. 3:16) is een inhoudelijke. De eeuwige verlorenheid klinkt in 'verderven' sterker door. Is 'verderve' in deze zo bekende tekst echt te moeilijk?"

Geschenk

Volgens de Middelburgse predikant is het "van groot belang hoe we tot jongeren over de Statenvertaling spreken. Ik begrijp het als er gesproken wordt over de Statenvertaling als een monument. Toch kun je jezelf afvragen of je hiermee jongeren bereikt en overtuigt. Het woord 'monument' roept de gedachte op aan iets heel ouds, waar je eigenlijk niet mag aankomen, omdat het anders beschadigt. Een monument kun je mooi vinden of niet, maar de Bijbel is het Woord van God voor ons allen."

Volgens ds. De Heer kunnen we de Statenvertaling het beste als een geschenk van de Heere zien: "Het is Gods goedheid dat wij gebruik kunnen maken van een betrouwbare bijbelvertaling. Een vertaling van zo'n niveau én zo doortrokken van de godsvreze, is wereldwijd gezien uniek. Een vergelijkbare vertaling is de Engelse King James Version. Dr. Karel Jongeling, van wie ik destijds Hebreeuws kreeg aan de Universiteit Leiden, zei eens dat de Statenvertaling met kop en schouders boven de andere Nederlandse vertalingen uitsteekt. Dat de Statenvertaling een geschenk van Gods genade is, betekent een grotere verantwoordelijkheid dan dat ze een monument is. We moeten verder zien dan de Statenvertalers en de Statenvertaling op zichzelf. Het is God, Die ons Zijn Woord in een betrouwbare vertaling heeft gegeven!"

Ds. De Heer probeert catechisanten geen schuldgevoel aan te praten in de zin van: Je moet de Statenvertaling eigenlijk eenvoudig vinden en anders moet je maar bidden om licht. "Daar win je jongeren niet mee. Laten we erkennen dat de Bijbel niet eenvoudig is en tegelijk vragen om verlichting

van ons verstand. Laat kinderen en jongeren ook thuis, na het bijbellezen aan de maaltijd, vragen stellen. Aan hoeveel tafels is daar tijd voor? Het spreken over de Bijbel gebeurt zo weinig. Laten we onszelf eerlijk afvragen: Wat doen wij ervoor om de Statenvertaling te begrijpen? We kunnen mopperen op de Statenvertaling, maar besteden we ondertussen onze tijd aan stripboeken en computerspelletjes? Dat het lezen van de Bijbel ons niet te veel mag kosten, tekent ons boos en arglistig hart."

Vrijheden

Er zou over nagedacht kunnen worden om kleine wijzigingen aan te brengen die het verstaan van de Statenvertaling bevorderen, aldus ds. De Heer. "Echter, in de HSV is men zo, voor zover mij bekend, niet te werk gegaan. Uitgangspunt lijkt steeds te zijn: Is deze tekst nog te begrijpen, of moet hij eenvoudiger worden? Men wilde vasthouden aan de Statenvertaling, maar in de praktijk heeft men zich behoorlijke vrijheden veroorloofd. Daardoor is men buiten de kaders van de Statenvertaling gegaan. Het zou beter zijn als de naam 'Herziene Statenvertaling' uit het spraakgebruik verdwijnt. Een zuiverder naam is 'Herziene Vertaling'. Als we ons consequent aan deze naam houden, wordt de zaak er in elk geval een stuk helderder op."

“MET DE STATENVERTALING EEN BOEK IN HANDEN, WAARVAN JE MAG ZEGGEN: ZO SPREEKT DE HEERE”

Ds. M.A. Kempeneers, predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Elburg, weet zich aangesproken door de Statenvertaling. “Nog nooit heb ik er behoefte aan gehad om een andere vertaling voorrang te geven. Je kunt ervan op aan dat je met de Statenvertaling een boek in handen hebt, waarvan je mag zeggen: Zo spreekt de HEERE.” Als het gaat over het verstaan van de Statenvertaling, pleit hij niet voor herziening, maar voor onderzoek en verstaanbare uitleg.

Volgens ds. Kempeneers moet een bijbelvertaling beantwoorden aan verschillende criteria. “Bovenaan staat de brontekstgerichtheid. Een bijbelvertaling moet zo getrouw mogelijk de grondtekst weergeven. Niet altijd kan een vertaling woord voor woord weergeven; daarvoor liggen de brontaal en doeltaal soms te ver uit elkaar. Ook de Statenvertaling geeft niet altijd een vertaling van een op een. Belangrijk is verder dat een vertaling zo concordant mogelijk is. De vertaler moet kijken naar de uniformiteit voor zover dat kan.” De Elburgse predikant noemt als voorbeeld de begrippen ‘goedheid’ en ‘goedertierenheid’. “Gods goedheid is, zoals het in Psalm 145 is verwoord, verspreid op al Zijn werken, terwijl Gods goedertierenheid in het algemeen wordt gebruikt voor Zijn verkiezende genade, gericht op Zijn volk.” Een vertaler moet verder de doeltaal in het oog houden. “Hij moet proberen zo duidelijk mogelijk over te zetten, zodat wat er staat begrepen wordt.”

Ds. Kempeneers is gehecht aan de Statenvertaling. “De Statenvertalers hanteerden de vertaalprincipes van brontekstgerichtheid en concordantie. Ze hadden grote eerbied voor de grondtekst. Dat spreekt me aan; de grondtekst is ook mijn eerste bron bij de preekvoorbereiding. Je komt erachter dat de Statenvertaling nauw bij de grondtekst aansluit.”

De predikant is bij de Statenvertaling opgegroeid. "Je leven is erin verworteld, en je geestelijk leven is erdoor gestempeld. De Heere heeft van deze vertaling gebruik gemaakt. Bepaalde woorden en teksten zijn dierbaar voor je. De Statenvertaling is me zo lief dat ik die blijf gebruiken."

Niet ontoegankelijk

Is de taal van de Statenvertaling voor bijbellezers van nu toegankelijk? Volgens ds. Kempeneers moeten we vaststellen dat taal zich blijft doorontwikkelen. "Er staan in de Statenvertaling moeilijke woorden, die we nu niet meer zo gebruiken, of anders gebruiken. Een aantal daarvan is door de GBS veranderd. Bepaalde grammaticale constructies en lange zinsbouw kunnen soms een drempel zijn, zeker voor kinderen en jongeren. Dat moeten we niet bagatelliseren. Zeker, we hebben een verduisterd verstand, maar we moeten ook erkennen dat de doeltaal nu anders is dan in de 17^e eeuw."

Over de vraag of de Statenvertalers alledaagse of verheven taal hebben gebruikt, zijn de meningen verschillend. Ds. Kempeneers sluit zich aan bij de heer Scholten, die verdedigt dat de taal van de Statenvertalers ook in de 17^e eeuw een verheven taal was. "De Statenvertaling is een stukje Nederhebreuws, en heeft met zijn hebraïsmen en graecismen onze taal beïnvloed. Het is niet zo dat de vertalers straattaal hebben gebruikt. Wel is de taalkloof nu groter geworden, omdat bepaalde woorden uit de Statenvertaling niet meer gebruikt worden of een andere klank hebben gekregen."

De predikant wil de Statenvertaling niet ontoegankelijk noemen. "De taal is soms wel moeilijk. Denk aan bepaalde brieven van Paulus, waarin hele lange zinnen voorkomen, met allerlei bijzinnen tussendoor. Zeker de jeugd, die gewend is aan sms-taal, kent dat niet meer. Ook pabo'ers hebben hun handen vol om de taal met zijn ontleding goed te leren." Ds. Kempeneers zegt dat hij soms een gedeelte uit de brieven van Paulus wel verschillende keren moet overlezen. "We hebben hulp nodig om te begrijpen wat er staat. Maar dat was in de tijd waarin de Bijbel geschreven is, niet anders. Petrus schrijft dat er in Paulus' brieven dingen staan die zwaar zijn om te verstaan. En de Heere Jezus vraagt van ons dat we de Schriften onderzoeken. En dat dient te gebeuren zoals in Psalm 1 staat: herdenken en bepeinzen. Denk aan de Joden, die bijbellezen met een yad (aanwijzer bij het voorlezen van de Thora) erbij. Niet dat jachtige, vluchtige bijbellezen, maar er de tijd voor nemen!

Natuurlijk is de Statenvertaling voor de een moeilijker dan voor de ander. Toch moeten we het ook niet overdrijven. Geregeld laat ik de catechisanten in eigen woorden zeggen wat ze in de Statenvertaling lezen. Heel vaak voelen ze de betekenis wel aan. Zeker als ze ervoor gaan zitten en wat middelen erbij gebruiken, dan komen ze een heel eind."

Herziening

Ds. Kempeneers heeft zich verdiept in de vorig jaar verschenen HSV. "Nu eens is er sprake van een herziening, en dan weer van een hertaling. Mijns inziens zijn er te veel veranderingen, ook met betrekking tot de vertaalprincipes, om nog te spreken van een Statenvertaling. De kritiek op de HSV zou anders geweest zijn als men niet de associatie met de Statenvertaling had gemaakt. In bepaalde opzichten is het een nieuwe vertaling geworden, al gaat die minder ver dan bijvoorbeeld de NBV.

Ook geeft de HSV in bepaalde teksten meer een verklaring dan een vertaling. Een voorbeeld daarvan zie je in Prediker 1:2, in het vervangen van 'ijdelheid der ijdelheden'. In de HSV staat: 'een en al vluchtigheid'. Dat is een verklaring van de Hebreeuwse term. Natuurlijk doe je dat op de kansel ook, daarbij gebruik je diverse synoniemen, maar een bijbelvertaling moet echt vertaling blijven en mag geen verklaring worden."

Volgens de predikant staat de winst die men denkt te boeken, niet in verhouding tot het verlies dat geleden wordt. Hij wijst erop dat sommige bekende teksten, die voor iedereen duidelijk zijn, toch zijn herzien. "Ik vind dat sommige teksten onnodig zijn herzien. Iedereen begrijpt toch wat er in Genesis 3:15 en in Johannes 3:16 bedoeld wordt? Men heeft daar herzien om te herzien. Ook wordt het alternatief niet altijd helderder. Zo is in Jesaja 11:1 'Scheut' vervangen door 'Loot'. Begrijpen jongeren dat wel?"

Bezwaren

Ds. Kempeneers gaat de HSV niet gebruiken. "De Statenvertaling is een goede vertaling en ik heb persoonlijk geen behoefte om die in te ruilen voor de HSV. Zoals gezegd geeft de HSV regelmatig geen letterlijke vertaling, maar eerder een verklaring. Dat komt mede omdat veel hebraïsmen en graecismen uit de tekst zijn gehaald. Daarmee kom je dus verder van de grondtekst af te staan. En dat acht ik onwenselijk.

Het moet ons wat te zeggen hebben hoe getrouw en nauwkeurig de Joden de

bijbeltekst hebben overgeschreven. Uiteindelijk is het de Heere Zelf Die heeft gezorgd voor deze letterlijke overdracht. Dat verplicht ons om in de vertaling van de Bijbel zo dicht mogelijk bij de grondtekst te blijven."

Een tweede bezwaar tegen de HSV betreft het feit dat deze geen kanttekeningen heeft. "De heer Scholten heeft er eens op gewezen dat een uitgave van de Statenvertaling zonder de kanttekeningen de grootste fout is die we hebben kunnen maken. De Statenvertaling is niet los te denken van de kanttekeningen."

"Een derde bezwaar is dat de HSV polariserend werkt in onze gezindte", aldus ds. Kempeneers. "Het bewijs is al geleverd. Natuurlijk waren er in de gereformeerde gezindte al de nodige verschillen, maar die worden nu des te duidelijker. Er is een schibbolet bijgekomen. Ik zie moeite ontstaan, met name in gemeenten met diverse stromingen. Mensen met een strijdvast karakter kunnen tegenover elkaar komen te staan. Natuurlijk heb je ook gemeenten die unaniem bij de Statenvertaling blijven of unaniem voor de HSV kiezen. Maar veel kerkenraden zullen in de komende tijd met heftige discussies te maken krijgen." Volgens de predikant, die bestuurslid is van diverse reformatorische scholen, werkt de polarisatie ook daar door, alsmede ook in onze reformatorische bladen. "Het RD hield in de verslaggeving tot nu toe altijd vast aan de Statenvertaling. Men citeerde niet uit de NBG-vertaling van 1951 of de NBV. Maar ik heb begrepen dat als er nu teksten worden ingeleverd met citaten uit de HSV, die geplaatst worden. Alles bij elkaar genomen is de HSV mijns inziens geen winst voor onze gereformeerde gezindte."

"Ik vrees dat de HSV ons op een hellend vlak plaatst", zegt de Elburgse predikant. "Je ziet het eigenlijk nu al. De Stichting HSV heeft naar eigen zeggen nooit de bedoeling gehad om er een kanselbijbel van te maken. En toch zie je dat nu wel gebeuren. En waar eindigt deze weg? Als je eenmaal een bepaalde richting inslaat, vraagt dat om een vervolg. Taal ontwikkelt door. Over twintig jaar komt er weer een verzoek om aan te passen en misschien al wel eerder. Blijft het dan goed gaan met de theologie achter de herziening? We hebben in de kerkgeschiedenis genoeg negatieve voorbeelden, ook in de afgelopen decennia. Er zijn gemeenten die besloten om de NBG-vertaling van 1951 in te voeren, en daarna overduidelijk van kleur veranderd zijn."

Een ander groot bezwaar is dat er een kloof ontstaat tussen enerzijds de HSV en anderzijds de belijdenisgeschriften, formuleren en psalmberijming. "In feite is men aan de achterban verplicht om die geschriften ook te herzien.

De gebruikers van de HSV komen ook verder af te staan van de bevindelijke lectuur, die doordrenkt is van de Statenvertaling."

Ds. Kempeneers wijst er verder op dat mensen die geestelijk door de Statenvertaling zijn gevormd, er moeite mee zullen hebben wanneer een ambtsdrager geliefde teksten opeens in de HSV gaat aanhalen. "Tijdens pastorale bezoeken in bejaardenhuizen leiden juist die bekende bijbelteksten of psalmverzen tot aanknopng. Je zult een generatie lang blijven zitten met moeilijkheden."

Verwijt

Zonder de persoonlijke integriteit van haar medewerkers te bekritisieren, maakt de predikant de Stichting HSV drie verwijten. "Ten eerste had de stichting voor de vertaling een andere naam moeten kiezen. Ik wil graag geloven dat men de Statenvertaling liefheeft, maar ik denk dat deze naam mede is gekozen vanuit tactisch oogpunt, om aansluiting te vinden bij de achterban. Als de vertaling een andere naam had gekregen, hoe groot zou dán de ingang geweest zijn? Nu in de naam de koppeling met de Statenvertaling is gemaakt, is de drempel kennelijk minder groot om deze vertaling te gebruiken.

Ten tweede trekt de stichting een parallel tussen kritiek bij de invoering van de Statenvertaling en die bij de invoering van de HSV. Deze vergelijking is misplaatst. Je kunt de Statenvertaling van nu niet vergelijken met de Liesveltbijbel en Deux-aesbijbel van toen, waarin grote fouten stonden. Dat is appels met peren vergelijken. Ook waren deze Bijbels lang niet zo sterk vervlochten met de lectuur en het kerkelijk leven als de Statenvertaling nu, die al bijna vier eeuwen gebruikt wordt. Door het op kerkelijk conservatisme te schuiven, nivelleer je de discussie tevens tot het niveau van sentimenten. En je bagatelliseert dan eigenlijk de bezwaren. Dat is niet verstandig.

Ten derde wordt door sommige medewerkers aan de HSV gesuggereerd dat zij die de Statenvertaling willen handhaven, geen oog zouden hebben voor de jeugd. Dat vind ik misplaatst."

Niet overgevoelig

Hoe kijkt ds. Kempeneers aan tegen verouderde woorden? "Ik sta volledig achter de manier waarop de GBS daar in haar uitgaven van de Bijbel mee omgaat. Het wordt heel zorgvuldig gedaan. Laten we bovendien oppassen voor een overgevoeligheid voor vermeende verouderde woorden. In de media

kom ik soms woorden tegen, die voor mijn gevoel behoorlijk ouderwets zijn. Maar dan is het kennelijk geen probleem. Laten we op kerkelijk terrein dus niet overgevoelig zijn, en zeker geen Jip-en-Janneke-taal gaan gebruiken, want dat leidt ook nergens toe. Soms maakt men zich druk om een woord als 'derven', terwijl men 'loonderving' goed begrijpt. We moeten beseffen dat we in een bepaald taalveld bezig zijn. Daarin zijn er bepaalde kernwoorden, die niet inwisselbaar zijn. We moeten dus niet zomaar besluiten: dat woord is ouderwets. Dat valt over het algemeen nog best wel mee."

Onderzoeken

"Ik zeg altijd tegen mijn catechisanten dat bijbellezen iets anders is dan de krant of een roman lezen", aldus de Elburgse predikant. "Jongeren hebben genoeg tijd om achter de computer te zitten. Als ze willen kunnen ze best wel een halfuur per dag de Bijbel bestuderen. De Heere Jezus heeft gezegd: 'Onderzoekt de Schriften.' Wel, in onze tijd hebben we een schat aan middelen om dat te doen. Er zijn nog nooit zoveel boeken en verklaringen bij de Bijbel geweest als nu. Er zijn meer dan genoeg middelen voorhanden om de woorden en de boodschap van de Statenvertaling te kunnen begrijpen. Ik wil erop aandringen om in kerkelijk, verenigings- en schoolverband toch alsjeblieft vast te houden aan de Statenvertaling, want dan ben je het dichtst bij de Schrift."

Spiegel

Er ligt voor de achterban van de GBS een aantal gevaren op de loer, aldus ds. Kempeneers. "We moeten ervoor oppassen dat de Statenvertaling niet onze tempel wordt, in die zin dat we zeggen: 'Des HEEREN tempel zijn deze'; of: 'Zie, hoedanige gebouwen!' De tempel was in de tijd van de Bijbel heilsmiddel, maar sommigen gingen daar op een verkeerde manier mee om. De profeten en de Heere Jezus hebben dat scherp bekritiseerd. Op een vergelijkbare manier kunnen wij omgaan met de Statenvertaling. We kunnen ons zo concentreren op het strijden voor de Statenvertaling, dat het op het niveau komt van 'wij' (van de GBS) tegen 'zij' (van de HSV). Maar waar is de Heere dan in die discussie?

We moeten er ook voor waken dat we de integriteit van personen niet gaan bekritisieren. Laten we voorzichtig zijn in wat we over elkaar zeggen, in gedachten houdend wat de Heere Jezus heeft gezegd in Matthéüs 7:1:

'Oordeelt niet, opdat jij niet geoordeeld wordt.' Laten we onszelf daarop blijven onderzoeken."

Ten slotte wijst de predikant erop dat we de verstaanskloof niet moeten bagatelliseren, maar daar serieus mee om moeten gaan. "Bepaalde kernwoorden, zoals bijvoorbeeld wedergeboorte en rechtvaardiging, zijn niet inwisselbaar. We moeten de vertaling daarin niet gaan aanpassen. Maar er ligt wel een taak op de ambtsdragers om de oude waarheid in verstaanbaar Nederlands uit te leggen. Ik verafschuw straattaal op de kansel, maar laten we ook niet onnodig moeilijke woorden gebruiken.

Inzicht in het denken van de jongeren is nodig, alsmede ook het niveau van de gemeente. Soms schrik je ervan hoe weinig sommige gemeenteleden van de preken begrijpen. Dan is het mijn taak om daar wat aan te doen. Niet om de preken tot verhaaltjes te nivelleren, maar wel moeten we met behoud van de waarheid en de kernbegrippen, zo duidelijk mogelijk formuleren."

“IN HETGEEN GOD MIJ LEERDE, WAS NIETS VOOR MIJ ONDUIDELIJK MEER”

“Toen ik mijn eerste Bijbel kreeg, begreep ik er niets van. Het was een boek voor mij dat met zeven zegelen gesloten was. Toen ik de eerste preek hoorde, verstond ik die in het geheel niet. Mijn hart was hiervoor gesloten en vol van ongerechtigheid. Kort daarop werd mijn oog hiervoor geopend en mijn hart erdoor verbrijzeld. God sprak tot mijn ziel en er was wel veel verborgen, maar in hetgeen God mij leerde, was niets voor mij onduidelijk meer.”

Dat zegt ds. A. Kort, predikant van de Oud-Gereformeerde Gemeente in Nederland te Krimpen aan den IJssel, in een gesprek over Statenvertaling en HSV. Hij wil opwekken om het bij het oude te houden. “De Heere zegt Zelf: ‘Zet de oude palen niet terug, die uw vaders gemaakt hebben’ (Spr. 22:28). Jeugd, lees naast je goede Bijbel de boeken van de godvruchtige vaders. Het lezen van boeken van onze godzalige voorvaders heeft mij nimmer verdrotten.”

Maatstaven bijbelvertaling

Allereerst iets over de maatstaven waaraan een bijbelvertaling moet voldoen. “Noodzakelijk is”, aldus ds. Kort, “dat zij de oorspronkelijke tekst, vanuit het Hebreeuws wat het Oude Testament betreft en vanuit het Grieks wat het Nieuwe Testament betreft, recht doet en haar zo volledig mogelijk weergeeft. Verder dient de leesbaarheid nauwkeurig te corresponderen met hetgeen de Heilige Geest de auteurs heeft ingegeven. Er mag geen afbreuk gedaan worden aan Gods Woord. De vertaling dient Gods bedoelingen met Zijn Woord zuiver weer te geven. De Hebreeuwse en Griekse taal is zo rijk van inhoud, dat ze genoegzaam is voor een goed taalgebruik. De keuzes dienen niet af te wijken van een letterlijke weergave van het oorspronkelijke. Een hedendaags taalgebruik mag de grondtekst niet beïnvloeden. Platvloerse

uitdrukkingen mogen er niet in voorkomen. Onze taal dient het natuurlijk schriftgebruik niet te overheersen. Het moet puur de Heilige Schrift zijn. De vertaler dient er terdege rekening mee te houden, dat het hier niet om ons woord gaat, maar dat het Gods Woord is waar hij mee bezig is. Hij moet met een heilige eerbied en vreze vervuld zijn. Hij moet zich laten leiden door Gods wijsheid. Dat betekent dus dat niet de kennis, de wijsheid, het verstand en het inzicht van de vertaler normatief zijn. De kennis van de talen kan hem mogelijk tot hulp zijn, maar dan onder de leiding van Gods Heilige Geest. De verlichting van de Heilige Geest is nodig."

"Voor wat betreft de grondtekst van het Nieuwe Testament moeten we uitgaan van de *Textus Receptus*", aldus ds. Kort. "De varianten zijn lang niet altijd betrouwbaar. Ze zijn wel bruikbaar in de vergelijkingen die we als vertalers maken."

Statenvertaling en King James Version

"De juiste vertaling vinden we echter in onze originele Statenvertaling (1637) en de King James Version (1611). Ze zijn ons duidelijk en betrouwbaar in vergelijking met al de andere vertalingen. Wanneer we als predikanten vrij uit de grondtalen vertalen, moeten we het resultaat ten minste aan deze beide vertalingen toetsen. Wil de vertaling aan duidelijkheid niet missen, dan is daarvoor voldoende kennis nodig. De totstandkoming van de vertalingen vereist een voortdurende toetsing, waarbij het belangrijk is dat vertalers elkaars werk nakijken en elkaar zo nodig corrigeren. Dit gebeurde bij de vertaling van de Lutherbijbel op de Wartburg en de Statenbijbel in Leiden.

Er mag ook geen beïnvloeding zijn van een menselijke opvatting of een aan de tijd gebonden gedachtegoed. Ook nu weer geldt dat dit niet zonder de hulp en leiding van God kan."

Vervlakking

Ds. Kort gaat vervolgens in op de vraag wat voor hem de redenen zijn om in de 21^e eeuw nog steeds de oude Statenvertaling te gebruiken. "We leven in een bange tijd. Velen maken zich los van een geordend kerkverband. De waarheid struikelt op de straten. Waarden en normen vervagen. Men weet niet meer waar men aan toe is. Toch is duidelijk dat Gods Woord tot in eeuwigheid standhoudt. Daar draagt de Heere Zelf zorg voor. We zijn echter verantwoordelijk voor onszelf en het nageslacht om dit Woord zuiver te bewaren.

Vandaar dat er in ons kerkverband niet eens aan gedacht is om het werk van de commissie in discussie te nemen. Op de laatste kerkelijke vergaderingen heeft ook niemand van ons maar één woord hierover gerept. Meer onderzoek naar en van de HSV wijst ons duidelijk aan, dat er aan Gods Woord *toe- of afgedaan* werd."

Taalbarrière

Er wordt wel beweerd dat jongeren de Statenvertaling niet meer begrijpen. Ds. Kort: "Als dat waar is, heeft God het in alles mis gehad. Als God onze jeugd in de weg van geloof en bekering met zoveel liefde tot dit Woord bedeeft, in welk licht staan dan deze mensen? Ik zelf leefde in een wereld waarin ik totaal opging. Voor mijn eerste kerkgang kreeg ik een nieuwe vertaling. Deze legde ik terstond aan de kant, omdat ik tijdens het lezen hiervan al direct argwaan kreeg. In mijn hart kreeg ik er het gevoel bij, dat er iets niet klopte. De nieuwe vertaling bleef tot aan mijn studie gesloten; ik las in plaats daarvan de aloude Statenvertaling. Tijdens mijn studententijd gevoelde ik de macht van satan, die mij deze Bijbel met de nieuwe vertaling wilde opdringen. Vele jonge mensen uit de gereformeerde kringen gooien hier het roer om. Ik was 23 jaar toen ik een Bijbeltje in de Statenvertaling kreeg, en ik leerde van God precies waarover het ging.

Ditzelfde hoorde ik van een jonge gevangene, die door schuldbesef verslagen, contact met mij zocht. Niet lang daarna belde hij mij op of die Bijbel met die rode kaft, die hij van een gevangenispredikant gekregen had, wel de echte was. Ik heb hem een Bijbel in de Statenvertaling gebracht. Toen ik bij hem op bezoek ging, mocht ik die Bijbel niet aan hem geven. Daarom stuurde ik hem op. Hij leest hem stuk. Pas belde hij mij vanuit de gevangenis ontzet op, nadat hij van de presentatie van de HSV gelezen had. Hij zei letterlijk: 'Hebben ze nu alweer een nieuwe Bijbel?' Toen ik hem enigszins tekst en uitleg gaf, was hij zeer verontwaardigd."

De Heilige Geest noodzakelijk

Ds. Kort benadrukt dat de Bijbel ons leert dat de Heilige Geest in iemands leven komt wanneer iemand het geloof ontvangt, wanneer iemand wederom geboren wordt (Ef. 1:13. 1 Kor. 12:13). "De Bijbel leert dat het de Heilige Geest is, Die gelóvigen Gods Woord doet begrijpen (Joh. 14:26; 16:13. 1 Kor. 2:10-14). Wanneer men de mensen tegenwoordig steeds minder onderwijst dat men

wederom geboren moet worden, wanneer mensen steeds verder afdwalen van de bijbelse waarheid, hoe kan men dan nog verwachten dat men zicht krijgt op de Bijbel, het Woord van God? Er is geen vertaalcommissie nodig die de Bijbel uitlegt, maar de Heilige Geest is nodig! Daarom is wedergeboorte een bijbelse vereiste om de Schrift uit te kunnen leggen."

HSV nieuwe vertaling

Door de uitgave van de HSV kwam ds. Kort ertoe om een aantal nieuwe vertalingen na te lezen op zijn tekst voor de preek van zondag: Statenvertaling, de NBG-vertaling van 1951, de Willibrordvertaling, Groot Nieuws, Het Boek, de Nieuwe Bijbelvertaling en de HSV. "In vrijwel alle gevallen zag ik dat de Herziene Statenvertaling niet onze Statenvertaling volgt, maar de nieuwe vertalingen. De HSV is dan ook een nieuwe vertaling. Nu heb ik ook de toelichtingen erbij opgezocht, waarin zij hun opzet, uitgangspunt en doelstelling verklaren. Maar ze beantwoorden niet aan de criteria van een juiste en betrouwbare vertaling, zoals ik eerder heb verwoord. De 'Nieuwe Vertaling' is zelfs hier en daar nog beter dan de HSV.

De herziening verlaat de Bijbel die we uit de Reformatie, die God Zelf tot stand bracht, kregen en maakt haar tot wat zij niet is. Geloof het, dat de HSV niet alleen een spellingsherziening is, waarin tevens moeilijke woorden vervangen zijn, maar de HSV knoeit met de letterlijke overzetting van Gods Woord en raakt de wezenlijke dingen."

Als voorbeeld noemt de oud-gereformeerde predikant Micha 5:1. Deze tekst luidt in de Statenvertaling: "En gij Bethlehem Efratha, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen Die een Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid." In de HSV staat: "En u, Bethlehem-Efratha, *al* bent u klein onder de duizenden van Juda, uit u zal Mij voortkomen Die een Heerser zal zijn in Israël. Zijn oorsprongen zijn van oudsher, van eeuwige dagen af." Weliswaar is het woord 'eeuwig' blijven staan, maar 'uitgangen' is vervangen door 'oorsprongen', een woord dat wijst op een begin. Volgens ds. Kort is dat in strijd met het feit dat Jezus de eeuwige God is, zonder begin en zonder einde. "De HSV volgt hier nieuwe vertalingen, waaronder de NBG-vertaling van 1951 en de NBV, die eveneens 'oorsprong' hebben."

"Ook als kerkverband staan we algeheel afwijzend tegenover de HSV", aldus ds. Kort. "Wij onderstrepen nog eens dat we de aloude, beproefde

Statenvertaling liefhebben. De Statenvertaling is een authentiek geschrift, en met de HSV komt er een Bijbel in de wereld waarin afbreuk gedaan wordt aan het onvervalste Woord van God. Men is opnieuw gaan knoeien met de vertaling, die tot zo'n rijke zegen voor het Nederlandse volk is geweest. Er is niet officieel opdracht of mandaat gegeven tot revisie van de Statenvertaling. Op eigen houtje is men ermee begonnen."

Verarming van onze taal

Hoe staat ds. Kort tegenover het vervangen van verouderde woorden? "U moet maar denken dat de verouderde woorden, die we in onze Statenvertaling tegenkomen, niet zo erg zijn als de weglatingen, toevoegingen en veranderingen, die we in de nieuwe vertalingen en ook in de HSV tegenkomen. De GBS heeft dit probleem keurig opgelost door achterin de Bijbel een woordenlijst op te nemen. Hieruit blijkt hoe voorzichtig men met het Woord Gods omgaat. En taalkundig gezien houdt men de bijbellezer via deze lijst voor ogen hoe onze taal verarmt en verschaalt ten opzichte van het eerdere Hollands, dat ons land aan Gods Woord verbond. In dit loslaten verschuilt zich het beeld van een land dat God loslaat. En door aanpassing gaan met deze nieuwe vertalingen onze godsdienst en kerken met deze moderne maatschappij ten onder."

Blijf standvastig

"Blijf standvastig in het Woord der waarheid", zo roept ds. Kort de lezers van deze brochure op. "Onderzoek haar biddend. Heb haar lief. Vraag om de hulp en leiding van Gods Geest. Waak voor de werkwijze en de methode waarmee verschillende organisaties en leraars tewerk gaan. Ze komen overeen met de gevaren waarvoor Gods Woord ons ernstig waarschuwt."

Ds. Kort spoort jonge mensen aan om bij de oude, beproefde waarheid te blijven. "Jeugd, lees naast je goede Bijbel de boeken van de godvruchtige vaders. John Bunyans *Christenreis* was na de Bijbel het eerste boek dat ik in handen kreeg. Het was mij tot een inwendig vermaak en een levendig onderwijs. Mijn vader gaf mij van Andrew Gray *De Roos van Saron* en *De overste Leidsman*. Ik was ontdaan van de liefde en de waarheid Gods die ik erin las. Ik kocht al zijn geschriften en werd erdoor onderwezen en verkwikt. Het derde was het gedegen en fundamentele werk van Hugo Binning, *Ettelijke gronden der Christelijke Religie*. Dat is de waarheid, die God ons leert. Houd

het met de Heere, Zijn Zoon, Zijn Woord, Zijn dienst, Zijn knechten en Zijn volk.

Binnen onze gereformeerde traditie kennen we genoeg degelijke geschriften om de fundamentele zaken der Heilige Schrift te onderzoeken. Wees op uw hoede en vraag of u *de schijn* van *het zijn* en *de waarheid* van *de leugen* mag onderscheiden. Laat u niet misleiden en vraag om het licht en de hulp van de Heilige Geest."

“IN EEN BIJBELVERTALING MOET HET SPREKEN GODS TOT UITDRUKKING KOMEN”

Volgens ds. P. Korteweg, predikant van de Hersteld Hervormde Gemeente te Oud-Beijerland, ligt de kracht van de Statenvertaling in haar getrouwe weergave van de oorspronkelijke bijbeltekst. “De Statenvertaling is misschien moeilijker te lezen dan andere bijbelvertalingen, maar ze geeft wel het beste weer wat God zegt. De stem van God komt het betrouwbaarst tot ons vanuit de Statenvertaling.” Ds. Korteweg pleit daarom voor een blijvend gebruik daarvan.

Voor ds. Korteweg is de Bijbel het belangrijkste boek. “Ik kom uit de linkse hoek van de Hervormde Kerk, maar door Gods genade is er in mijn leven een verandering gekomen, waardoor ik werd teruggeworpen op het Woord. Wat ik in de kerk hoorde, ging ik toetsen aan het Woord.” Hij raakte overtuigd van het gezag van de Schrift. “Wat de Bijbel zegt, is waar. Dat is de norm, het uitgangspunt; voor honderd procent vast! In Wouterswoude kwam ik onder een prediking terecht, waarvan ik wist: Dit is waarheid, dit is in overeenstemming met Gods Woord.”

Grondtekst

Vervolgens vroeg hij zich af welke bijbelvertaling het dichtst bij de grondtekst staat. “God heeft oorspronkelijk gesproken in het Hebreeuws, Aramees en Grieks; niet in het Nederlands. Alleen de grondtekst is de door de Heilige Geest geïnspireerde tekst. Daar mag je niet aankomen.”

Omdat de meeste mensen de grondtalen niet beheersen, hebben we een vertaling nodig. De hersteld hervormde predikant benadrukt het belang van een grondtekstgetrouwe vertaling: “We hebben een vertaling nodig die zo dicht mogelijk bij de grondtekst staat. In zo'n vertaling komt het spreken

Gods tot uitdrukking." Ds. Korteweg vindt tekstkritiek, het onderzoek naar de zuivere Hebreeuwse en Griekse tekst, een goed werk. "In de zestiende eeuw is er op dat terrein veel onderzoek gedaan. De mannen die daarmee bezig waren, gingen uit van het gezag van Gods Woord. Ze wisten op dat gebied veel meer dan wij. Nu de tekst van de Bijbel goed vastligt, is het zaak om zo dicht mogelijk bij die grondtekst te blijven."

In zijn zoektocht naar een grondtekstgetrouwe vertaling kwam hij uit bij de Statenvertaling. "Ik kende deze vertaling niet, maar toen bleek dat deze het dichtst bij de grondtekst staat, ging ik hem aanschaffen. Ook in het buitenland zijn er vertalingen die de grondtekst goed weergeven; denk aan de Engelse King James Version."

Bij de voorbereiding van zijn preken maakt de predikant altijd een eigen vertaling vanuit het Hebreeuws of Grieks. "Je raakt zo vertrouwd met het bijbelse taaleigen. Wat zie je daar soms een diepte in liggen! Een diepte die je bijvoorbeeld bij Homerus of Plato niet ziet. Met de jaren dat ik dit doen mag, raak ik meer en meer onder de indruk van de Statenvertaling, hoe dicht die bij het oorspronkelijke staat. De HSV en andere vertalingen zijn misschien wel makkelijker te lezen, maar ze staan dikwijls verder bij de grondtaal en dus verder bij het eigenlijke Woord van God vandaan. Wie zijn wij om de Goddelijke tekst vrij te interpreteren?"

De predikant erkent wel dat er in elke vertaling interpretatie zit. "Je moet de Engelse uitdrukking: 'You can't eat your cake and have it too', vertalen overeenkomstig de bedoeling. Niet: Je kunt niet tegelijk je koek opeten en bewaren; maar: Je kunt niet van twee walletjes eten."

Kernbetekenis

Bij het lezen van de Bijbel hebben we een uitlegger nodig. "Iemand moet mij, in ieder geval verstandelijk, uitleggen wat ik lees. Nu legt Gods Woord zichzelf al uit. Door teksten met elkaar te vergelijken en de Bijbel goed te lezen, kom je wat interpretatie betreft al ver. De oude filologen (taalgeleerden) gingen binnen het bijbelboek zelf vergelijken. Waar gebruikt Jesaja dit woord nog meer?, vroegen ze zich bijvoorbeeld af. Zo zochten ze naar een betekenisveld." Ds. Korteweg wijst erop dat het Hebreeuws en het Grieks minder woorden hebben dan het Nederlands. "De woorden in deze talen hebben daarom vaak meerdere betekenissen. Ook in het Nederlands kennen we dat; een schipper denkt bij een brug aan iets anders dan een tandarts. We moeten dus op zoek

gaan naar het betekenisveld van een Hebreeuws of Grieks woord. Al die betekenissen samen geven de inhoud van het woord weer.

De Statenvertalers zijn zo dicht mogelijk bij de primaire betekenis van de woorden gebleven. Soms niet, maar dan hebben ze de kernbetekenis in de kanttekening gezet. Vaak is de kernbetekenis in de tekst weergegeven en staat er in de kanttekening: Je moet vanuit deze kernbetekenis die kant opdenken. Zo hebben de Statenvertalers de gedachtegang van de lezers willen sturen en duidelijk willen maken wat God met een bepaald woord heeft bedoeld."

Als ds. Korteweg de Statenvertaling en de HSV met elkaar vergelijkt, mist hij in de laatste vooral die kernbetekenis. "De vertaling is als vertaling niet altijd fout, maar ze staat wel verder bij de kern vandaan. De Stichting HSV heeft vooral willen aanpassen en moderniseren. Maar laten we, uit respect voor de heiligheid van de tekst, bij de kern blijven en vragen: Wat wil de Heere hiermee zeggen?"

Uitleg

Volgens ds. Korteweg mogen we de Schrijver van de Bijbel Zelf om uitleg vragen. "Probeer biddend de Schrift te onderzoeken. Al heb je geen dominee bij de hand, al heb je geen Matthew Henry in de kast, vraag of de Heere je verstand verlicht. Ik heb zelf ervaren dat de Heere dat ook doet. Hij wil ons verborgenheden bekendmaken. Hij spreekt door middel van de Bijbel, Zijn Woord."

De predikant vraagt zich af waarom we de Bijbel toegankelijker zouden moeten maken. "De Bijbel is toegankelijk op zichzelf. Calvijn schrijft in zijn *Institutie* over de duidelijkheid, levendigheid en doorzichtigheid van de Schrift. De Bijbel is in principe geen moeilijk boek. Dat wij hem moeilijk vinden, komt omdat we hem niet geestelijk verstaan, omdat ons hart gesloten is. Natuurlijk moet je een woord als 'gerechtigheid' uitleggen. Maar we moeten wel beseffen dat de Statenvertalers soms woorden gebruikten die in hún tijd al moeilijk waren. Woorden die, om zo te zeggen, een 17^e-eeuwse jongen van zestien niet direct begreep. Toch hadden ze niet de behoefte om de Bijbel te moderniseren."

Ds. Korteweg erkent dat sommige woorden uit de Statenvertaling verouderd zijn. "Denk aan het woord 'wif' voor 'vrouw'. Er staan woorden in de Statenvertaling die wij in het dagelijks spraakgebruik niet meer bezigen, al verschilt dat per regio. Zo wordt het woord 'verachteren' op Flakkee dagelijks gebruikt. We hebben het dan over dialectisch taalgebruik. In Noord-Groningen

snappen ze het niet, maar in een ander deel van het land wel. Dat heeft met een stuk kennis te maken; je moet zo'n woord uitleggen."

De Oud-Beijerlandse predikant leest aan het begin van de catechisatie altijd een gedeelte uit de Bijbel met de catechisanten, waarna hij hen vraagt of ze vragen over de tekst hebben. "Er komt altijd wel wat. Zo probeer ik ze de Statenvertaling te leren lezen. Je merkt dat ze dit waarderen en ze raken daardoor vertrouwd met de tekst. Door je samen te buigen over het Woord ondervang je de behoefte aan een andere vertaling." Vertrouwd raken met de bijbeltekst kan volgens ds. Korteweg ook op de jeugdvereniging. "Op zondagmiddag komt hier de jeugdvereniging bijeen. Er wordt een Bijbelstudie gedaan, een onderwerp uit de Schrift behandeld, waarbij dan vragen worden gemaakt. De jongeren zijn op zo'n moment intensief met de Schrift bezig. Ze raken zo vertrouwd met de taal van de Statenvertaling. Ik hoor ze dan niet vragen of ze een andere Bijbel kunnen krijgen omdat het te moeilijk is. Soms zeggen ze wel: Ik snap die zin niet; of: Dat woord begrijp ik niet; en dat kan ik me voorstellen. Dat heb ik zelf ook gekend, en dat ken ik nog steeds. Er zijn gedeeltes die moeilijk te begrijpen zijn. Dan zeg ik: Zoek een uitlegger. Lees de kanttekeningen; ze staan dicht bij de tekst. Pak er een bijbelverklaring bij; van Matthew Henry, van Dächsel, of *Leren en leven* van Cammeraat. En zo zijn er meer uitleggers voorhanden."

Dante

In 2007 kreeg ds. Korteweg voor zijn verjaardag een vertaling van een boek van Dante, een Italiaanse Renaissancedichter uit de veertiende eeuw. "Omdat ik het oud-Italiaans niet kan lezen, ben ik afhankelijk van een vertaling. Ik ging in de vertaling van dat boek lezen, maar ik begreep het echt niet; het was een heel letterlijke vertaling. Toen nam ik een hedendaagse, goedlopende vertaling. Met de kennis van die moderne vertaling ben ik toen teruggegaan naar die oude vertaling. Toen zag ik dat die oude rijker was; die nieuwe vertaling was afgevlakt en platvloers."

Zo kan het volgens de predikant ook met de Bijbel zijn. "Omdat bijna niemand de oude talen kent, zijn veel bijbellezers afhankelijk van een vertaling. Je denkt aanvankelijk: Ik begrijp het echt niet. Dan heb je nodig dat iemand je de betekenis van de tekst uitlegt. Neem er bijvoorbeeld een Engelse of Duitse Bijbel naast. Jongeren zijn tegenwoordig goed in Engels. De Engelse taal is in de loop der eeuwen minder sterk veranderd dan de Nederlandse. Het Engels

van nu staat dichter bij de taal van de King James Version dan het Nederlands van nu bij de Statenvertaling. Als je met de kennis van die uitlegger de tekst nog eens gaat lezen, dan klaart die tekst op en begrijp je wat er staat. Kijk, als dat nu voor een werk van Dante geldt, dan zeker voor Gods Woord! En niemand kan uit zichzelf de wezenlijke inhoud van Gods Woord verstaan, tenzij we door Gods Geest verlicht zijn."

Moderniseren

"Als predikant kom ik in aanraking met de aanvallen van het modernisme in de kerk", aldus ds. Korteweg. "We kunnen laten zien dat de Statenvertaling niet verouderd is. Niemand zegt: Dat schilderij van Rembrandt is verouderd. De boodschap daarvan verouderd namelijk niet, ook al schildert een moderne schilder anders. Rembrandt had bijzondere schildersgaven en de Statenvertalers hadden bijzondere vertaalgaven. Ze waren onderlegd in de oude talen. Ze correspondeerden bijvoorbeeld met elkaar in het Hebreeuws en Latijn. Bovendien hadden ze de ere Gods op het oog. De totstandkoming van de Statenvertaling is ook omgeven met wonderen, waarin je de hand Gods kunt zien; denk aan de bewaring tijdens de pestepidemie."

Volgens ds. Korteweg wil de Heere het verstand gebruiken in Zijn dienst. "De Heere vraagt van de bijbelvertaler een goede verstandelijke kennis van de talen." In dat opzicht vindt hij de HSV een verarming. Soms is de interpretatie van bepaalde begrippen taalkundig "echt een slag in de lucht".

De predikant heeft tot op zekere hoogte geen moeite met aanpassingen. "Voor mij hoeft niet elke tweede-naamvals-s te blijven staan, al mogen uitdrukkingen als 'Zoon des mensen' en 'Koninkrijk der hemelen' er natuurlijk niet uit. We spreken ook over de 'Koningin der Nederlanden'. Ook de GBS-editie is geen kopie van de oorspronkelijke tekst van de Statenvertaling. Zo staat er in plaats van een schuine streep een komma, en de -sch aan het einde van een woord is terecht vervangen door de -s. We hebben het dan over aanpassingen aan de huidige stijl- en spellingregels. Verder heb je nog de woorden die niet meer gangbaar zijn. Als je de Statenvertaling wilt handhaven, is mijns inziens de beste methode om die woorden in een lijstje achteraan te zetten."

Volgens de hersteld hervormde predikant is het verschil tussen Statenvertaling en HSV wezenlijk. "Ik vind het een principiële verschuiving. Ik heb het dan niet in de eerste plaats over de verschillen in woorden, maar over de gezindheid

die erachter zit. Waarom wil je moderniseren? De NBV is ook ontstaan vanuit de behoefte om te moderniseren."

Belijdenis

Behalve dat de predikant bang is dat de HSV als een splijtzwam werkt, is hij bezorgd dat theologische standpunten gaan veranderen. "Immers, voor je theologische doordenking van zaken ga je terug naar de Schrift. Door het gebruiken van een andere vertaling ga je ook andere begrippen voor je doordenking gebruiken, en dan is het gevaar groot dat je theologisch gaat schuiven. Ik denk aan een roomse man, die in een reformatorische kerk terecht kwam en de Statenvertaling ging lezen. 'Door in de Bijbel te lezen is mijn denken helemaal veranderd', zei hij. Nu, als je een verkeerde bijbelvertaling hebt, dan wordt je denken óók veranderd. Verkeërd veranderd."

Volgens ds. Korteweg krijg je dan ook kritiek op de belijdenisgeschriften. Echter: "De opstellers daarvan waren godzalige mannen; ze leefden dicht bij de Heere. Ook zij hadden hun gebreken, hun blinde vlekken. Ze hebben bijvoorbeeld niet over Israël geschreven; in die tijd bestond de staat Israël nog niet. Maar daarmee zijn de belijdenisgeschriften niet van minder waarde. Ze geven uitdrukking aan het door God gewerkte geloof. Ze zijn niet in een luie stoel ontstaan, maar in de strijd. Dat geldt zowel voor de oudkerkelijke belijdenisgeschriften als voor de Drie Formulieren van Enigheid. De opstellers hebben de behoefte gehad om terug te grijpen naar de Schrift. De belijdenissen zijn kerkelijk aanvaard. Zeker, ze zijn opgesteld door mensen, maar ze geven uitdrukking aan Gods Woord. Laten we ze vasthouden!"

**ENKELE VOORBEELDEN
VAN TEKSTVERSCHILLEN
TUSSEN DE STATENVERTALING (SV)
EN DE
HERZIENE STATENVERTALING (HSV)**

Genesis 2:7

SV: 'En de HEERE God had den mens geformeerd uit het stof der aarde en in zijn neusgaten geblazen den adem des levens; also werd de mens tot een levende ziel.'

HSV: 'toen vormde de HEERE God de mens uit het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen.'

Genesis 3:15, 16

(zie pag. 32, 33)

SV: 'En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen.

Tot de vrouw zeide Hij: Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht; met smart zult gij kinderen baren; en tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben.'

HSV: 'En Ik zal vijandschap teweegbrengen tussen u en de vrouw, en tussen uw nageslacht en haar Nageslacht; Dat zal u de kop vermorzelen, en u zult Het de hiel vermorzelen.

Tegen de vrouw zei Hij: Ik zal uw moeite in uw zwangerschap zeer groot maken; met pijn zult u kinderen baren. Naar uw man zal uw begeerte uitgaan, maar hij zal over u heersen.'

Genesis 32:20b

(zie pag. 18)

SV: 'Want hij zeide: Ik zal zijn aangezicht verzoenen met dit geschenk dat voor mijn aangezicht gaat, en daarna zal ik zijn aangezicht zien; misschien zal hij mijn aangezicht aannemen.'

HSV: 'Want hij zei: Ik zal hem gunstig stemmen met dit geschenk, dat vóór mij uit gaat; daarna zal ik hem onder ogen komen. Misschien zal hij mij ter wille zijn.'

Genesis 48:16

SV: *'Die Engel Die mij verlost heeft van alle kwaad, zegene deze jongens, en dat in hen mijn naam genoemd worde en de naam mijner vaderen Abraham en Izak, en dat zij vermenigvuldigen als vissen in menigte in het midden des lands.'*

HSV: *'de Engel, Die mij verlost heeft van al het kwaad, zegene deze jongens, zodat door hen mijn naam en de naam van mijn vaderen, Abraham en Izak, genoemd zal blijven en zij in het midden van het land in menigte zullen toenemen.'*

Éxodus 12:5

(zie pag. 47)

SV: *'Gij zult een volkomen lam hebben, een mannetje, een jaar oud; van de schapen of van de geitenbokken zult gij het nemen.'*

HSV: *'U moet een lam zonder enig gebrek hebben, een mannetje van een jaar oud. U moet het van de schapen of van de geiten nemen.'*

Éxodus 12:14

(zie pag. 47)

SV: *'En deze dag zal ulieden wezen ter gedachtenis en gij zult hem den HEERE tot een feest vieren; gij zult hem vieren onder uw geslachten tot een eeuwige inzetting.'*

HSV: *'Deze dag moet voor u een gedenkdag worden. U moet hem vieren als een feest voor de HEERE. U moet hem vieren als een eeuwige verordening, al uw generaties door.'*

Éxodus 32:33

(zie pag. 28-30)

SV: *'Toen zeide de HEERE tot Mozes: Dien zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.'*

HSV: *'Toen zei de HEERE tegen Mozes: Wie tegen Mij zondigt, zal Ik uit Mijn boek schrappen.'*

SV: 'Als nu de HEERE voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij: HEERE HEERE, God, barmhartig en genadig; lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid;'

HSV: 'Toen de HEERE bij hem voorbijkwam, riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw;'

1 Kronieken 4:10

SV: 'Want Jabez riep den God Israëls aan, zeggende: Indien Gij mij rijkelijk zegenen en mijn landpale vermeerderen zult, en Uw hand met mij zijn zal en met het kwade alzo maakt, dat het mij niet smarte. En God liet komen wat hij begeerde.'

HSV: 'Jabez riep de God van Israël aan: Als U mij rijk zegent en mijn gebied uitbreidt, Uw hand met mij is en U het kwaad van mij wegdoet, zodat het mij geen droefheid brengt... En God liet komen wat hij gevraagd had.'

Nehémia 1:8, 9

(zie pag. 47)

SV: 'Gedenk toch des woords dat Gij Uw knecht Mozes geboden hebt, zeggende: Gijlieden zult overtreden, Ik zal u onder de volken verstrooien. En gij zult u tot Mij bekeren, en Mijn geboden houden en die doen; al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, Ik zal hen vandaar verzamelen en zal hen brengen tot de plaats die Ik verkoren heb, om Mijn Naam aldaar te doen wonen.'

HSV: 'Denk toch aan het woord dat U Uw dienaar Mozes geboden hebt: Als u ontrouw bent, zal Ik u overal onder de volken verspreiden.

Maar als u zich tot Mij bekeert en Mijn geboden in acht neemt en die houdt – al bevonden uw verdrevenen zich aan het einde van de hemel, vandaar zal Ik hen bijeenbrengen en hen brengen naar de plaats die Ik gekozen heb om daar Mijn Naam te laten wonen.'

Psalm 16:11

(zie pag. 25)

SV: 'Gij zult Mij het pad des levens bekendmaken; verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; lieflijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk.'

HSV: 'U maakt mij het pad ten leven bekend; overvloed van blijdschap is bij Uw aangezicht, lieflijkheden zijn in Uw rechterhand, voor altijd.'

Psalm 46:2

(zie pag. 38)

SV: 'God is ons een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheden.'

HSV: 'God is ons een toevlucht en vesting; Hij is in hoge mate een hulp gebleken in benauwdheden.'

Psalm 73:22

(zie pag. 24)

SV: 'Toen was ik onvernuftig en wist niets, ik was een groot beest bij U.'

HSV: 'hoe onverstandig was ik toen, ik wist niets! Ik was een redeloos dier bij U.'

Psalm 84:7

(zie pag. 34, 35)

SV: 'Als zij door het dal der moerbeziebomen doorgaan, stellen zij Hem tot een Fontein; ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken.'

HSV: 'Gaan zij door het dorre dal van de moerbeibomen, dan maken zij God tot hun bron; ook zal de regen hen overvloedig bedekken.'

Psalm 95:11

(zie pag. 13)

SV: 'Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: Zo zij in Mijn rust zullen ingaan!'

HSV: 'Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: Mijn rust zullen zij nooit binnengaan!'

Psalm 119:5

(zie pag. 35, 36)

SV: 'Och, dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren!'

HSV: 'Och, waren mijn wegen zo vast om Uw verordeningen in acht te nemen!'

Psalm 127:2

(zie pag. 23)

SV: 'Het is tevergeefs dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, eet brood der smarten; het is alzo, dat Hij het Zijn beminde als in den slaap geeft.'

HSV: 'Het is tevergeefs dat u vroeg opstaat, laat opblijft, brood eet waarvoor u moet zwoegen: de HEERE geeft het Zijn beminden in de slaap.'

Prediker 1:2

(zie pag. 14, 15, 54)

SV: 'Ijdelheid der ijdelheden, zegt de Prediker; ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid.'

HSV: 'Een en al vluchtigheid, zegt Prediker, een en al vluchtigheid, alles is even vluchtig.'

Prediker 12:1

SV: 'En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve.'

HSV: 'Denk aan uw Schepper in de dagen van uw jeugd, voordat de kwade dagen komen en de jaren naderen waarvan u zeggen zult: Ik vind er geen vreugde in;'

Prediker 12:5b

SV: '... en dat de sprinkhaan zichzelf een last zal wezen, en dat de lust zal vergaan; want de mens gaat naar zijn eeuwig huis, en de rouwklagers zullen in de straat omgaan;'

HSV: '... de sprinkhaan zichzelf tot last wordt, en de kapperbes niet meer helpt; – de mens gaat immers naar zijn eeuwig huis: rouwklagers doen de ronde in de straat –'

Prediker 12:13

SV: 'Van alles wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God en houd Zijn geboden, want dit betaamt allen mensen.'

HSV: 'De slotsom van al wat door u gehoord is, is dit: Vrees God, en houd u aan Zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen.'

Hooglied 1:4

SV: 'Trek mij, wij zullen U nalopen. De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkameren; wij zullen ons verheugen en in U verblijden; wij zullen Uw uitnemende liefde vermelden, meer dan den wijn; de oprechten hebben U lief.'

HSV: 'Trek mij mee, wij zullen achter U aan snellen. De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkamers. Laten wij ons verheugen en ons in U verblijden, laten wij Uw uitnemende liefde in herinnering roepen boven de wijn. Met recht hebben zij U lief.'

Hooglied 1:7, 8

SV: 'Zeg mij aan, Gij Dien mijn ziel liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legerd in den middag; want waarom zou ik zijn als een die zich bedekt bij de kudden Uwer metgezellen?

Indien gij het niet weet, o gij schoonste onder de vrouwen, zo ga uit op de voetstappen der schapen, en weid uw geiten bij de woningen der herderen.'

HSV: 'U, Die ik innig liefheb, maak mij bekend waar U de kudde weidt, waar U die op de middag laat rusten. Want waarom zou ik zijn als een gesluierde bij de kudden van Uw metgezellen?

Als u het niet weet, o, allermooiste onder de vrouwen, volg dan de sporen van de schapen en weid uw geiten bij de woningen van de herders.'

Jesaja 11:1

(zie pag. 54)

SV: 'Want er zal een Rijsje voortkomen uit den afgehouden tronk van Isai, en een Scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen.'

HSV: 'Want er zal een Twijgje opgroeien uit de afgehouden stronk van Isai, en een Loot uit zijn wortels zal vrucht voortbrengen.'

Jesaja 28:16

SV: 'Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik leg een Grondsteen in Sion, een beproefden Steen, een kostelijken Hoeksteen, Die wel vast gegrondvest is; wie gelooft, die zal niet haasten.'

HSV: 'daarom, zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik leg in Sion een steen ten grondslag, een beproefde steen, een kostbare hoeksteen, die vast gegrondvest is. Wie gelooft, zal zich niet weghaasten.'

Jesaja 53:3

SV: 'Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht.'

HSV: 'Hij was veracht, de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, bekend met ziekte, en als iemand voor wie men het gezicht verbergt; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht.'

Micha 5:1

(zie pag. 62)

SV: 'En gij Bethlehem Efratha, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen Die een Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid.'

HSV: 'En u, Bethlehem-Efratha, al bent u klein onder de duizenden van Juda, uit u zal Mij voortkomen Die een Heerser zal zijn in Israël. Zijn oorsprongen zijn van oudsher, van eeuwige dagen af.'

Zacharía 6:13

(zie pag. 39, 49)

SV: 'Ja, Hij zal den tempel des HEEREN bouwen, en Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten en heersen op Zijn troon; en Hij zal Priester zijn op Zijn troon; en de raad des vredes zal tussen die Beiden wezen.'

HSV: 'Ja, Hij zal de tempel van de HEERE bouwen, Hij zal met majesteit bekleed zijn, Hij zal zitten en heersen op Zijn troon. Hij zal Priester zijn op Zijn troon; tussen die Beiden zal vredesberaad plaatsvinden.'

Maleáchi 3:1

(zie pag. 47, 48)

SV: 'Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mijn aangezicht den weg bereiden zal; en snellijk zal tot Zijn tempel komen die Heere Dien gijlieden zoekt, te weten de Engel des verbonds, aan Denwelken gij lust hebt; zie, Hij komt, zegt de HEERE der heirscharen.'

HSV: 'Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mij de weg bereiden zal. Plotseling zal naar Zijn tempel komen die Heere, Die u aan het zoeken bent, de Engel van het verbond, in Wie u uw vreugde vindt. Zie, Hij komt, zegt de HEERE van de legermachten.'

Matthéüs 8:2

(zie pag. 22)

SV: 'En zie, een melaatse kwam en aanbad Hem, zeggende: Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.'

HSV: 'En zie, er kwam een melaatse. Die knielde voor Hem neer en zei: Heere, als U wilt, kunt U mij reinigen.'

Matthéüs 9:18

(zie pag. 22)

SV: 'Als Hij deze dingen tot hen sprak, zie, een overste kwam en aanbad Hem, zeggende: Mijn dochter is nu terstond gestorven, doch kom en leg Uw hand op haar, en zij zal leven.'

HSV: 'Toen Hij deze dingen tot hen sprak, zie, er kwam een leidinggevende, die Hem aanbad en zei: Mijn dochter is zojuist gestorven, maar kom, leg Uw hand op haar en zij zal leven.'

Matthéüs 10:29

(zie pag. 31, 32)

SV: 'Worden niet twee musjes om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uw Vader.'

HSV: 'Worden niet twee musjes voor een penninkje verkocht? En niet een van die zal op de aarde vallen buiten uw Vader om.'

Matthéüs 25:1

(zie pag. 20)

SV: 'Alsdan zal het Koninkrijk der hemelen zijn gelijk tien maagden, welke haar lampen namen en gingen uit, den bruidegom tegemoet.'

HSV: 'Dan zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien meisjes, die hun lampen namen en op weg gingen, de bruidegom tegemoet.'

Matthéüs 25:14

(zie pag. 20, 21)

SV: 'Want het is gelijk een mens die buitenslands reizende, zijn dienstknechten riep en gaf hun zijn goederen over.'

HSV: 'Want het is als iemand die naar het buitenland ging, zijn eigen slaven bij zich riep en hun zijn bezittingen toevertrouwde.'

Matthéüs 27:25

(zie pag. 26)

SV: 'En al het volk antwoordende zeide: Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen.'

HSV: 'En heel het volk antwoordde en zei: Laat Zijn bloed maar komen over ons en over onze kinderen!'

Matthéüs 28:5

(zie pag. 24)

SV: 'Maar de engel antwoordende zeide tot de vrouwen: Vreest gijlieden niet; want ik weet dat gij zoekt Jezus, Die gekruisigd was.'

HSV: 'Maar de engel antwoordde en zei tegen de vrouwen: U hoeft niet bevreesd te zijn, want ik weet dat u Jezus zoekt, Die gekruisigd was.'

Markus 14:63

(zie pag. 48)

SV: *'En de hogepriester verscheurende zijn klederen, zeide: Wat hebben wij nog getuigen van node?'*

HSV: *'Toen scheurde de hogepriester zijn kleren en zei: Waar hebben wij nog getuigen voor nodig?'*

Lukas 1:29

SV: *'En als zij hem zag, werd zij zeer ontroerd over dit zijn woord en overlegde hoedanig deze groetenis mocht zijn.'*

HSV: *'Toen zij hem zag, raakte zij in verwarring door zijn woorden, en zij vroeg zich af wat de betekenis van deze groet kon zijn.'*

Lukas 2:26

(zie pag. 24)

SV: *'En hem was een Goddelijke openbaring gedaan door den Heiligen Geest, dat hij den dood niet zien zou, eer hij den Christus des Heeren zou zien.'*

HSV: *'En hem was een Goddelijke openbaring gegeven door de Heilige Geest dat hij de dood niet zien zou voordat hij de Gezalfde van de Heere zou zien.'*

Lukas 19:5

(zie pag. 24)

SV: *'En als Jezus aan die plaats kwam, opwaarts ziende zag Hij hem, en zeide tot hem: Zachéüs, haast u en kom af; want Ik moet heden in uw huis blijven.'*

HSV: *'En toen Jezus bij die plaats kwam, keek Hij op, zag hem en zei tegen hem: Zacheüs, haast u en kom naar beneden, want heden moet Ik in uw huis verblijven.'*

Johannes 3:3

(zie pag. 38, 50)

SV: 'Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.'

HSV: 'Jezus antwoordde en zei tegen hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Als iemand niet opnieuw geboren wordt, kan hij het Koninkrijk van God niet zien.'

Johannes 3:16

(zie pag. 50)

SV: 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.'

HSV: 'Want zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.'

Johannes 4:29

(zie pag. 48)

SV: 'Komt, ziet een Mens Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?'

HSV: 'Kom, zie lemand Die mij alles gezegd heeft wat ik gedaan heb; zou Hij niet de Christus zijn?'

Handelingen 2:37

SV: 'En als zij dit hoorden, werden zij verslagen in het hart, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen, mannen broeders?'

HSV: 'En toen zij dit hoorden, werden zij diep in het hart geraakt en zeiden tegen Petrus en de andere apostelen: Wat moeten wij doen, mannenbroeders?'

Handelingen 2:39

SV: 'Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere onze God toe roepen zal.'

HSV: 'Want voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen die veraf zijn, zovelen als de Heere, onze God, ertoe roepen zal.'

Handelingen 2:41

(zie pag. 48, 49)

SV: 'Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt; en er werden op dien dag tot hen toegedaan omtrent drieduizend zielen.'

HSV: 'Zij nu die zijn woord met vreugde aannamen, werden gedoopt; en ongeveer drieduizend zielen werden er op die dag aan hen toegevoegd.'

Romeinen 5:3

(zie pag. 49, 50)

SV: 'En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt,'

HSV: 'En dat niet alleen, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, omdat wij weten dat de verdrukking volharding teweegbrengt,'

Romeinen 8:20

(zie pag. 49)

SV: 'Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil die het der ijdelheid onderworpen heeft,'

HSV: 'Want de schepping is aan de zinloosheid onderworpen, niet vrijwillig, maar door hem die haar daaraan onderworpen heeft,'

Romeinen 8:29

(zie pag. 49)

SV: *'Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen.'*

HSV: *'Want hen die Hij van tevoren gekend heeft, heeft Hij er ook van tevoren toe bestemd om aan het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zou zijn onder vele broeders.'*

Romeinen 8:38

(zie pag. 49)

SV: *'Want ik ben verzekerd dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen,'*

HSV: *'Want ik ben ervan overtuigd dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch krachten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen,'*

Romeinen 9:28

SV: *'Want Hij voleindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid; want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde.'*

HSV: *'Want Hij voltooit een zaak en handelt die af in gerechtigheid. De Heere immers zal metterdaad Zijn zaak snel afhandelen op de aarde.'*

2 Korinthe 5:11

(zie pag. 33, 34)

SV: *'Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof, en zijn Gode openbaar geworden; doch ik hoop ook in uw consciënties geopenbaard te zijn.'*

HSV: *'Nu wij dus deze vrees voor de Heere kennen, bewegen wij de mensen tot het geloof; en voor God zijn wij openbaar geworden, maar ik hoop ook voor uw gewetens openbaar te zijn.'*

Galaten 3:24

(zie pag. 24, 25)

SV: 'Zo dan, de wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden.'

HSV: 'Zo is dan de wet onze leermeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof gerechtvaardigd zouden worden.'

Éfeze 4:15

(zie pag. 36)

SV: 'Maar de waarheid betrachtende in liefde, alleszins zouden opwassen in Hem Die het Hoofd is, namelijk Christus;'

HSV: 'maar dat wij, door ons in liefde aan de waarheid te houden, in alles toe zouden groeien naar Hem Die het Hoofd is, namelijk Christus.'

Éfeze 4:18

(zie pag. 37)

SV: 'Verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding huns harten;'

HSV: 'verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven dat uit God is, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding van hun hart.'

Éfeze 5:18, 19

(zie pag. 26)

SV: 'En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest;

Sprekende onder elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liedekens, zingende en psalmende den Heere in uw hart;'

HSV: 'En word niet dronken van wijn, waarin losbandigheid is, maar word vervuld met de Geest, en spreek onder elkaar met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen, en zing voor de Heere en loof Hem in uw hart.'

SV: 'Staat dan, uw lendenen omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen der gerechtigheid,'

HSV: 'Houd dan stand, uw middel omgord met de waarheid, en bekleed met het borstharnas van de gerechtigheid,'

1 Petrus 2:7

SV: 'U dan, die gelooft, is Hij dierbaar; maar den ongehoorzamen wordt gezegd: De Steen Dien de bouwlieden verworpen hebben, Deze is geworden tot een Hoofd des hoeks, en een Steen des aanstoots, en een Rots der ergernis;'

HSV: 'Voor u dan, die gelooft, is Hij kostbaar; maar voor de ongehoorzamen geldt: De steen die de bouwers verworpen hebben, die is de hoeksteen geworden, en een steen des aanstoots en een struikelblok;'

Openbaring 19:8

SV: 'En haar is gegeven dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad; want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen.'

HSV: 'En het is haar gegeven zich met smetteloos en blinkend fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen.'

- In bovenstaand overzicht zijn de belangrijkste verschillen onderstreept. De onderstrepingen suggereren niet dat het overige gedeelte van de teksten uit de HSV de toets der kritiek wél zou kunnen doorstaan.

gereformeerde
BIJBELSTICHTING